

Turistički resursi Andaluzije

Hiržin, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:200112>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

LUCIJA HIRŽIN, 0313026463

TURISTIČKI RESURSI ANDALUZIJE

ZAVRŠNI RAD

Čakovec, rujna 2024.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

LUCIJA HIRŽIN, 0313026463

TURISTIČKI RESURSI ANDALUZIJE
TOURIST RESOURCES OF ANDALUSIA

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

mr. sc. Ivan Hegeduš, v. pred.

Čakovec, rujan 2024.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PRIJAVA TEME I OBRANE ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

Stručni prijediplomski studij:

Računarstvo   Održivi razvoj   Menadžment turizma i sporta

Stručni diplomski studij Menadžment turizma i sporta:

Pristupnik: LUCIJA HIRŽIN, JMBAG: 0313026463
(ime i prezime)

Kolegij: TURIZAM I RAZVOJ
(na kojem se piše rad)

Mentor: mr.sc. Ivan Hegedu
(ime i prezime, zvanje)

Naslov rada: TURISTIČKI RESURSI ANDALUZIJE

Naslov rada na engleskom jeziku: TOURIST RESOURCES OF ANDALUZIJA

Članovi povjerenstva: 1. NENAD BRESLAUER, predsjednik
(ime i prezime, zvanje)
2. TOMISLAV HUBLIN, član
(ime i prezime, zvanje)
3. mr.sc. Ivan Hegedu, mentor
(ime i prezime, zvanje)
4. TIBOR RODIGER, zamjenski član
(ime i prezime, zvanje)

Broj zadatka: 2023-MTS-23

Kratki opis zadatka: _____

Mnogi turisti smatraju da je Andaluzija jedna od najljepših pokrajina Španjolske. Koji su najljepši turistički resursi i turistički adull navedene regije?

Po temu je Andaluzija turistički prepoznatljiva? Kako i na koji način se Andaluzija promovira i odlike u navedenoj regiji dolazi najviše turista? Kako je kulturno-povijesna baština Andaluzije? ima li Andaluzija na svjetskom nivou prepoznatljiv turistički proizvod?

Datum: 2024. 04. 09

Potpis mentora: Ivan Hegedu

ZAHVALA

Želim iskreno zahvaliti svom mentoru, mr. sc. Ivanu Hegedušu, na stručnom usmjeravanju, potpori i korisnim savjetima tijekom izrade završnog rada. Njegovo vodstvo i vrijedne preporuke omogućile su mi da temu jasno razložim i oblikujem u smislenu i povezanu cjelinu.

SAŽETAK

Ovaj rad analizira turističke resurse Andaluzije, jedne od najbogatijih regija u Španjolskoj po pitanju prirodne ljepote i kulturne baštine. Andaluzija, smještena na jugu Španjolske, privlači milijune turista godišnje zahvaljujući svojoj povijesnoj raznolikosti, uključujući utjecaje rimskih, islamskih i kršćanskih civilizacija. Rad istražuje ključne elemente koji čine Andaluziju jedinstvenom turističkom destinacijom, uključujući njezine povijesne spomenike, nacionalne parkove, obalne regije i kulturne manifestacije. Posebna pozornost posvećena je analizi povijesnog razvoja regije, koji je oblikovao današnji identitet Andaluzije, te geografskim obilježjima koja omogućuju razvoj raznolikih ekosustava i turističkih aktivnosti. Nacionalni parkovi, poput Doñane i Sierra Nevade, predstavljaju ključne prirodne resurse koji pridonose ekološkoj vrijednosti regije, dok obalne regije Costa del Sol i Costa de la Luz nude jedinstvenu kombinaciju mediteranskog šarma i turističkih sadržaja.

Rad također istražuje ulogu kulturno-povijesne baštine, s posebnim naglaskom na spomenike poput Alhambre, Mezquita-Katedrale u Córdoba i Real Alcázara u Sevilli, koji svjedoče o složenoj povijesti regije. Analiza kulturnih manifestacija poput Flamenca, Semana Santa i Feria de Abril dodatno ističe važnost kulture u turističkoj ponudi Andaluzije. Promocija turizma u Andaluziji, koja se temelji na propagandi, osobnoj prodaji, unapređenju prodaje i odnosima s javnošću, od vitalnog je značaja za privlačenje međunarodnih posjetitelja. Posebno poglavlje rada posvećeno je analizi turističkih dolazaka, koji pokazuju rastući trend u broju posjetitelja, unatoč izazovima poput pandemije COVID-19. Istraživanje provedeno među turistima iz Hrvatske pokazuje visoku razinu prepoznatljivosti Andaluzije kao turističke destinacije, s naglaskom na prirodne ljepote, kulturnu baštinu i gastronomiju. Rad naglašava potrebu za očuvanjem i održivim razvojem turističkih resursa kako bi se osigurala dugoročna atraktivnost regije, te ističe važnost nastavka promocije na međunarodnom tržištu. Zaključno, rad ukazuje na značaj Andaluzije u globalnom turističkom kontekstu, ističući njezine komparativne prednosti i izazove u održivom razvoju turizma. Andaluzija se ističe kao primjer regije koja uspješno kombinira prirodne i kulturne resurse kako bi stvorila atraktivnu i održivu turističku ponudu.

Ključne riječi: *Andaluzija, turizam, kulturna baština, prirodni resursi, održivi razvoj, promocija, turistička destinacija*

ABSTRACT

This paper analyzes the tourism resources of Andalusia, one of the richest regions in Spain in terms of natural beauty and cultural heritage. Located in southern Spain, Andalusia attracts millions of tourists annually due to its historical diversity, including influences from Roman, Islamic, and Christian civilizations. The paper explores the key elements that make Andalusia a unique tourist destination, including its historical monuments, national parks, coastal regions, and cultural events. Special attention is given to the analysis of the historical development of the region, which has shaped the current identity of Andalusia, and the geographical features that allow for the development of diverse ecosystems and tourism activities. National parks, such as Doñana and Sierra Nevada, represent key natural resources that contribute to the ecological value of the region, while the coastal regions of Costa del Sol and Costa de la Luz offer a unique combination of Mediterranean charm and tourist amenities. The paper also investigates the role of cultural and historical heritage, with a special focus on landmarks such as the Alhambra, the Mezquita-Cathedral in Córdoba, and the Real Alcázar in Seville, which testify to the complex history of the region. The analysis of cultural events such as Flamenco, Semana Santa, and Feria de Abril further highlights the importance of culture in Andalusia's tourism offerings. The promotion of tourism in Andalusia, which is based on propaganda, personal selling, sales promotion, and public relations, is vital for attracting international visitors. A special chapter of the paper is dedicated to the analysis of tourist arrivals, showing a growing trend in visitor numbers despite challenges such as the COVID-19 pandemic. Research conducted among tourists from Croatia reveals a high level of recognition of Andalusia as a tourist destination, with a focus on natural beauty, cultural heritage, and gastronomy. The paper emphasizes the need for conservation and sustainable development of tourism resources to ensure the long-term attractiveness of the region, and it highlights the importance of continued promotion in the international market. In conclusion, the paper points to the significance of Andalusia in the global tourism context, highlighting its comparative advantages and challenges in sustainable tourism development. Andalusia stands out as an example of a region that successfully combines natural and cultural resources to create an attractive and sustainable tourism offering.

Keywords: *Andalusia, tourism, cultural heritage, natural resources, sustainable development, promotion, tourist destination*

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TURISTIČKI RESURSI.....	2
3. POVIJESNI RAZVOJ I GEOGRAFSKI POLOŽAJ ANDALUZIJE	3
3.1. Povijesni razvoj.....	3
3.2. Geografski položaj	3
4. NACIONALNI PARKOVI ANDALUZIJE.....	5
4.1. Nacionalni park Doñana.....	5
4.1.1. Močvare Doñane.....	6
4.1.2. Litice i fosilne dine Asperillo	7
4.1.3. Palača Acebrón	7
4.1.4. El Rocío	8
4.1.4. Fauna i flora.....	8
4.2. Nacionalni park Sierra Nevada	9
4.2.1. Fauna i flora.....	10
4.3. Nacionalni park Sierra de Las Nieves	12
4.3.1. Fauna i flora.....	13
5. OBALNE REGIJE ANDALUZIJE.....	14
5.1. Costa del Sol.....	14
5.1.1. Málaga	15
5.1.2. Marbella.....	17
5.1.3. Nerja	17
5.1.4. Gastronomija	18
5.2. Costa de la Luz.....	19
5.2.1. Cádiz.....	20
5.2.2. Jerez de la Frontera.....	21
5.2.3. Gastronomija	22
6. KULTURNO – POVIJESNA BAŠTINA ANDALUZIJE	23
6.1. Povijesne značajke	23
6.1.1. Alhambara.....	23
6.1.2. Mezquita-Catedral de Córdoba.....	25
6.1.3. Real Alcázar.....	26
6.2. Kulturne manifestacije i tradicije	28
6.2.1. Flamenco	28

6.2.2. Semana Santa.....	28
6.2.3. Feria de Abril.....	29
7. TURISTIČKI DOLASCI I PROMOCIJA	30
7.1. Analiza turističkih dolazaka	31
7.2. Struktura smještajnih kapaciteta.....	35
8. ISTRAŽIVANJE PREPOZNATLJIVOSTI ANDALUZIJE KAO TURISTIČKE DESTINACIJE	37
8.1. Metodologija istraživanja.....	37
8.2. Demografska analiza podataka.....	37
8.3. Analiza turističkih znamenitosti Andaluzije.....	40
ZAKLJUČAK.....	43
IZJAVA O AUTORSTVU	44
LITERATURA	45
POPIS ILUSTRACIJA	47
POPIS GRAFIKONA	47
PRILOZI	48

1. UVOD

Turizam je postao jedan od najvažnijih sektora u globalnoj ekonomiji, s neprocjenjivim utjecajem na društveni, kulturni i gospodarski razvoj brojnih zemalja i regija. Kao jedan od glavnih motora gospodarskog rasta, turizam ne samo da generira prihode i otvara nova radna mjesta, već i potiče kulturnu razmjenu, međusobno razumijevanje i očuvanje kulturne i prirodne baštine. Regije bogate prirodnim ljepotama, povijesnim znamenitostima i jedinstvenom kulturom privlače milijune posjetitelja svake godine, stvarajući tako globalne turističke destinacije koje nude nezaboravna iskustva. Među takvim regijama posebno se ističe Andaluzija, smještena na jugu Španjolske. Andaluzija, s jedinstvenom kombinacijom prirodnih krajolika, bogate povijesti i živopisne kulture, predstavlja jednu od najatraktivnijih turističkih destinacija u Europi. Ova regija odiše bogatstvom koje su oblikovale različite civilizacije kroz stoljeća, od drevnih Feničana i Rimljana do Maura i kršćana. Kroz svoje planinske masive, nacionalne parkove, povijesne spomenike i tradicionalne festivale, Andaluzija pruža raznoliko turističko iskustvo koje zadovoljava interese posjetitelja svih profila. U vremenu kada turizam igra sve važniju ulogu u globalnom povezivanju i razumijevanju među narodima, Andaluzija se ističe kao primjer regije koja je uspješno integrirala svoje prirodne i kulturne resurse u održivi turistički razvoj. Istovremeno, ova regija nastoji očuvati svoju autentičnost i kulturnu baštinu, čineći je tako ne samo privlačnom turističkom destinacijom, već i simbolom bogatog kulturnog naslijeđa koje se prenosi kroz generacije.

2. TURISTIČKI RESURSI

Turizam je jedna od najvažnijih gospodarskih djelatnosti u svijetu, a regije koje su bogate prirodnim ljepotama, kulturnom baštinom i povijesnim znamenitostima privlače milijune posjetitelja svake godine. Kako turizam obuhvaća širok spektar djelatnosti, teško ga je definirati. Tako prof. dr. Miljenko Bilen (2006) navodi da „gotovo je nemoguće dati jedinstvenu definiciju turizma i turista jer je turizam bez sumnje djelatnost koja zadire u sve pore gospodarskog i društvenog razvoja, stoga je tu djelatnost i znanstvenu disciplinu potrebno izučavati interdisciplinarno. To istodobno znači da veliki broj ljudi koji se bave turizmom, polazeći od svojih gledišta i interesa, različito definiraju turizam i turista“ (str.12). Tako se prema prof. dr. Miljenku definicije turizma i turista mogu svrstati u četiri kategorije a to su: nominalističke, gospodarske, univerzalne i statističke. Mi ćemo koristiti univerzalnu definiciju turizma. Kako navodi prof. dr. Miljenko Bilen (2006: 13), najcjelovitija univerzalna definicija turizma je ona koju su izrekli Hunziker W. i Krapf K. definirajući „turizam kao skup odnosa i pojava nastalih putovanjem i boravkom stranaca u nekom kraju, ako taj boravak ne znači stalno nastanjivanje i nije vezan za stjecanje zarade“.

Uspjeh neke turističke destinacije ovisi o različitim faktorima, no ključnu ulogu igraju turistički resursi. Kako navodi prof. dr. Miljenko Bilen (2006: 38), „turističke resurse možemo definirati kao prirodna ili antropogena dobra koja se mogu gospodarski iskoristiti. Oni su dio cjeline razvoja određenog geografskog područja odnosno regije ili zemlje u cjelini, a bogatstvo resursima komparativna je prednost u gospodarskom razvoju.“ Tako se turistički resursi mogu podijeliti u dvije kategorije: prirodne i antropogene turističke resurse. Svaka kategorija sadrži nekoliko preciznijih podjela. Kako navodi prof. dr. Miljenko, prirodni resursi se dijele na: geomorfološke, klimatske, hidrogeografske, biogeografske i pejzažne. Antropogeni turistički resursi se tako dijele na: kulturno-povijesne, etnosocijalne, umjetničke, manifestacijske i ambijentalne (str. 39).

Nadalje, bit će predstavljeni turistički resursi Andaluzije, koja je smještena na jugu Španjolske i ujedno je posebno bogata takvim resursima. Ova regija nudi jedinstvenu kombinaciju prirodnih ljepota, bogate povijesti i dinamične kulture, što je čini jednom od najatraktivnijih turističkih destinacija u Europi.

3. POVIJESNI RAZVOJ I GEOGRAFSKI POLOŽAJ ANDALUZIJE

Španjolska, smještena na jugozapadu Europe, poznata je po svojoj bogatoj povijesti, raznolikoj kulturi i slikovitim krajolicima. Jedna od najvažnijih regija unutar ove zemlje jest Andaluzija, autonomna zajednica i povijesna regija koja zauzima jug Španjolske. Prostire se duž obale Atlantskog oceana i Sredozemnog mora.

3.1. Povijesni razvoj

Andaluzija ima dugu i bogatu povijest koja se proteže tisućama godina unatrag. Oko 4000. godine pr. Kr. u regiji su se razvile poljoprivreda i kompleksna društva. Tijekom 9. stoljeća pr. Kr., Feničani su osnovali obalnu koloniju Gadir, danas poznatu kao Cádiz. Do 5. stoljeća pr. Kr., Kartaginjani i Grci su kolonizirali obalu, dok su autohtoni Iberi u unutrašnjosti razvili bogatu urbanu kulturu. Rimljani su pod vodstvom Scipiona Afrikanca osvojili Andaluziju između 210. i 206. godine pr. Kr., nakon čega je regija postala rimska provincija Baetica. Za vrijeme rimske vladavine, Andaluzija je cvjetala, postavši rodno mjesto careva Trajana i Hadrijana, kao i pisaca Lukana i Seneke. Rimska vladavina trajala je do 5. stoljeća kada su Vandali, a zatim i Vizigoti, preplavili regiju. Godine 711. muslimani pod vodstvom Tarika Zijada prešli su Gibraltarski tjesnac i napali južnu Španjolsku, okončavši vizigotsku vladavinu. Andaluzija je tada postala dio Umajadskog kalifata iz Córdoba. Nakon raspada kalifata u 11. stoljeću, regija je bila podijeljena na brojne kraljevine. Pod muslimanskom vladavinom, Andaluzija je doživjela kulturni i ekonomski procvat, postavši centar arhitekture, znanosti i učenja. Gradovi Córdoba, Sevilla i Granada postali su poznati po svojim veličanstvenim građevinama i intelektualnom životu. U 13. stoljeću, kršćanske snage ponovno su osvojile većinu Andaluzije, osim Kraljevine Granade, koja je pala 1492. godine pod Ferdinandom i Izabelom. Nakon Rekonkviste, Andaluzija je nastavila prosperirati, posebno zbog svoje uloge u trgovini s Novim svijetom kroz luke Cádiz i Sevilla. Međutim, protjerivanje Moriska 1609. godine i gubitak trgovačkih monopola doveli su do ekonomskog pada regije u kasnijim stoljećima (Hrvatska enciklopedija, 2013, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andaluzija>, pristup: 5.8.2024.).

3.2. Geografski položaj

Andaluzija se nalazi u južnom dijelu Španjolske i sastoji se od osam provincija: Huelva, Cádiz, Sevilla, Málaga, Córdoba, Jaén, Granada i Almería. Regija je omeđena autonomnim

zajednicama Extremadura i Castilla-La Mancha na sjeveru, Murcijom na istoku, Mediteranskim morem na jugoistoku, Atlantskim oceanom na jugozapadu i Portugalom na zapadu. Geografski, Andaluzija ima najraznolikiji teren u Španjolskoj, uključujući alpske planine, sušna i pustinjska područja te plodne ravnice koje podržavaju plantaže suptropskog voća. Topografija regije podijeljena je planinskim lancima koji se protežu od sjeverozapada prema jugoistoku. Najvažniji planinski lanci su Sierra Morena na sjeveru i Baetic Cordillera na jugu, koja uključuje Sierra Nevadu, najviši vrh na Iberskom poluotoku južno od Pirineja. Ova raznolika geografska obilježja omogućila su razvoj različitih ekosustava i poljoprivrednih aktivnosti koje su značajno doprinijele gospodarskom razvoju regije kroz povijest (Vicente Rodriguez, 2024, <https://www.britannica.com/place/Andalusia-region-Spain>, pristup: 5.8.2024.).

Slika 1. Andaluzija

Izvor: Britannica, <https://cdn.britannica.com/19/241319-050-98E77D4D/Locator-map-Andalusia.jpg> (pristup: 5.8.2024.)

4. NACIONALNI PARKOVI ANDALUZIJE

Općenito govoreći nacionalni park je zaštićeno područje koje primarno služi očuvanju svojih jedinstvenih karakteristika. Nacionalni parkovi najčešće predstavljaju prirodne rezervate ili razvijena područja koje države proglašavaju posebno zaštićenim zonama unutar svojih granica. Iako razne države različito definiraju pojam nacionalnog parka i propisuju njegovu zaštitu na svoj način, postoje univerzalna pravila, a to su: očuvanje prirodne baštine za buduće generacije te očuvanje kao stvar nacionalnog ponosa. Prema Međunarodnoj uniji za očuvanje prirode (IUCN), nacionalni parkovi definirani su kao zaštićena područja osnovana radi očuvanja ekosustava, prirodnih ljepota i kulturnih vrijednosti koje su od posebnog značaja na nacionalnoj i međunarodnoj razini (IUCN, 1978, str.9-14).

U ovom dijelu rada, detaljnije će se obraditi tri poznata nacionalna parka u Andaluziji, a to su: Nacionalni park Doñana, Nacionalni park Sierra Nevada i Sierra de la Nieves. Navedeni nacionalni parkovi pripadaju prirodnim turističkim resursima, prvenstveno geomorfološkim i biogeografskim turističkim resursima. Geomorfološke prirodne resurse dr. Miljenko Bilen (2006: 47) definira kao „reljefne raznolikosti i bogatstva površinskih i podzemnih oblika zemlje nastalih kao rezultat djelovanja endogenih pokreta i egzogenog modeliranja“. Biogeografski turistički resursi uključuju prirodne karakteristike određenih geografskih područja poput flore i faune koje privlače turiste zbog njihove estetske i biološke vrijednosti (dr. Miljenko Bilen, 2006, str.54-56).

4.1. Nacionalni park Doñana

Nacionalni park Doñana obuhvaća prostrano područje koje uključuje obalne plaže, pješčane dine, šume i slatkovodne močvare na zapadnoj obali rijeke Guadalquivir. To je najvažnije močvarno područje u Španjolskoj i jedno od najznačajnijih mjesta za promatranje ptica u zapadnoj Europi. Među raznolikim krajolicima koji čine Doňanu nalaze se pokretni sustavi dina koji se protežu između Matalascañasa i ušća rijeke Guadalquivir, s više od 25 kilometara netaknute plaže prekrivene bijelim pijeskom. Zatim, tu su fosilne dine visoke 30 metara u Asperillu (Andalucia, <https://www.andalucia.org/en/natural-spaces-donana-2>, pristup: 5.8.2024.).

Slika 2. Donana Parque Nacional

Izvor: Visit-Andalucia, https://www.visit-andalucia.com/article_images/donanaparquenacional/coastaldonana.webp (pristup: 5.8.2024.)

Nacionalni park Doñana bogat je prirodnim i kulturnim znamenitostima koje ga čine posebnim i jedinstvenim u Španjolskoj i Europi. U nastavku rada bit će opisane neke od navedenih znamenitosti.

4.1.1. Močvare Doñane

Močvare i lagune u Nacionalnom parku Doñana predstavljaju jedno od najvažnijih prirodnih bogatstava ovog zaštićenog područja. Kako navode autori Francisco Garcia N. i Cipriano Marin C. u svojoj knjizi *Donana Water and Biosphere*, močvare su smještene u regiji Las Marismas, na ušću rijeke Guadalquivir uz Atlantski ocean. Ove močvare čine najveći kompleks slatkovodnih močvara u Španjolskoj i jedan od najvažnijih ekosustava za očuvanje bioraznolikosti u Europi. Močvare Doñane igraju ključnu ulogu kao stanište za brojne vrste ptica selica koje prelaze velike udaljenosti između Europe i Afrike. Svake godine, tisuće ptica koristi ovo područje

kao mjesto odmora, hranjenja i razmnožavanja. Među njima su i ugrožene vrste poput iberijskog orla i raznih vrsta čaplji, pataka i plamenaca. Lagune Doñane, koje su često povezane s močvarama, predstavljaju važna staništa za vodozemce, ribe i druge vodene organizme. Ove vodene površine također imaju značajnu ulogu u regulaciji lokalne mikroklimе i održavanju kvalitete vode. Promjene u razini vode, koje su često uzrokovane sezonskim varijacijama ili ljudskim aktivnostima, mogu značajno utjecati na strukturu i funkciju ovih ekosustava. Jedan od glavnih izazova s kojima se suočava ovaj jedinstveni ekosustav je isušivanje močvara i promjena u korištenju zemljišta u okolini parka. Intenzivna poljoprivreda, koja uključuje navodnjavanje obalnih područja korištenjem vode iz rijeke Guadalquivir, predstavlja stalnu prijetnju ekološkoj ravnoteži močvara i laguna. Stoga je očuvanje ovih područja od ključne važnosti za održavanje bioraznolikosti i ekološke funkcije Nacionalnog parka Doñana (Francisco Garcia N. i Cipriano Marin C., 2006, str.77-86).

4.1.2. Litice i fosilne dine Asperillo

Litice i fosilne dine Asperillo predstavljaju jednu od najspektakularnijih prirodnih znamenitosti Nacionalnog parka Doñana. Smještene na jugozapadnom dijelu parka, ove fosilne dine dosežu visinu do 30 metara, stvarajući impresivan pejzaž oblikovan djelovanjem vjetra i vode tijekom tisuća godina. Dine Asperillo su sastavljene od pješčenjaka bogatog željeznim oksidima, što im daje karakterističnu narančastu i oker boju. Ovaj geološki fenomen nudi ne samo vizualni spektakl, već i značajne uvide u povijest Zemlje. Fosilne dine čuvaju zapise o drevnim klimatskim uvjetima i procesima sedimentacije, pružajući dragocjene informacije za geologe i druge znanstvenike koji proučavaju povijest okoliša. Litice Asperillo, smještene na rubu plaže, dodatno naglašavaju dramatičan kontrast između bijelog pijeska plaže i jarkih boja dina, stvarajući jedinstven prirodni prizor. Ovo područje je također dom raznim biljnim vrstama koje su se prilagodile specifičnim uvjetima u pješčanim dinama, uključujući različite vrste grmlja i trave koje pomažu u stabilizaciji dina i sprječavanju njihove erozije. Litice i dine Asperillo stoga nisu samo geološki važne, već i ekološki, pružajući stanište za raznoliku floru i faunu Nacionalnog parka Doñana (Francisco Garcia N. i Cipriano Marin C., 2006, str.137-141).

4.1.3. Palača Acebrón

Centar za posjetitelje Palače Acebrón smješten je u staroj palači izgrađenoj u drugoj polovici 20. stoljeća. Kasnije je prilagođena za potrebe učenja i promicanja etnografskog naslijeđa

Nacionalnog parka Doñana. Kako bi posjetitelji dobili priliku da saznaju više o različitim aspektima i posebnostima odnosa lokalnog stanovništva s prirodnim okruženjem, mogu u palači pogledati izložbu „Doñana i čovjek“. Posjetitelji mogu vidjeti kako su izgledale njihove kolibe i kuće, izrađene od dijelova biljaka iz tog područja, te kako je bila organizirana hijerarhija unutar obitelji. Izložba također istražuje težak život u močvarama i tradicionalne zanate koji su se tamo razvijali, kao što su lov, ribolov i stočarstvo. Izložba se bavi i suvremenom evolucijom drugih načina korištenja resursa, kao što su uzgoj jagoda, turizam i ugostiteljstvo. Također, prikazuje duboko ukorijenjene tradicije poput sakupljanja konja (*španj. Saca de las Yeguas*) i svjetski poznatu Romería del Rocío. Palača Acebrón nalazi se u važnom dijelu Nacionalnog parka Doñana, u donjem-srednjem dijelu potoka Rocina. Odavde počinje staza koja prolazi kroz dio tog vodotoka i ulazi u spektakularnu, dobro očuvanu šumsku galeriju (Junta de Andalucía, https://www.juntadeandalucia.es/medioambiente/portal/web/ventanadelvisitante/detalle-buscador-mapa/-/asset_publisher/JlBxh2qB3NwR/content/palacio-del-acebr%C3%93n/255035, pristup: 5.8.2024.).

4.1.4. El Rocío

El Rocío je malo selo u općini Almonte, smješteno 15 kilometara od Matalascañasa. Do sela se dolazi putem koji se proteže uz Nacionalni park Doñana, pružajući nevjerojatne panoramske poglede i istinsku prirodnu ljepotu. Selo se sastoji od malih, bijelih kuća, bogatih tradicijom, koje okružuju Ermitu Virgen del Rocío, svetište gdje se čuva kip Djevice Marije, poznate kao Bijela Golubica. Ova Djeвица ima tisuće vjernika koji se redovito dolaze moliti. Posebne karakteristike El Rocía čine ga jedinstvenim mjestom gdje se može doživjeti vjerski žar prema Bijeloj Golubici te uživati u prirodnoj tišini Nacionalnog parka Doñane. Zbog svog snažnog povezanog odnosa s konjima i tradicionalnim proslavama, selo je idealno mjesto za bavljenje konjičkim aktivnostima, te je postalo glavno središte u regiji za organizaciju konjičkih natjecanja. Kip Djevice datira iz 14. stoljeća, a svetište je postalo jedno od najvažnijih kulturnih i vjerskih tradicija u Španjolskoj (Andalucía, <https://www.andalucia.org/es/conoce-andalucia/arte-cultura-y-tradiciones/el-rocio/la-aldea-de-el-rocio>, pristup: 5.8.2024.).

4.1.4. Fauna i flora

Ovo prostrano divlje područje pruža utočište neusporedivom bogatstvu faune. Prema Jo Williams-u ovdje obitava 125 vrsta ptica, uz još 125 vrsta ptica selica, 17 vrsta gmazova, devet

vrsta vodozemaca i osam vrsta riba. Raznolika populacija sisavaca broji 28 vrsta, među kojima su neke ugrožene, poput risa i egipatskog mungosa. Također se mogu pronaći jazavci, zečevi i vidre. Divljač je izuzetno brojna, uključujući običnog jelena, jelena lopatara i divlje svinje. Park podržava nevjerojatno bogatstvo vegetacije u raznolikim, netaknutim staništima. U unutrašnjosti se protežu prostrane površine kamenih borova, dok mediteranska šikara obiluje vrijeskom, lozom, ružmarinom, čistom šikarom, crvenom lavandom i timijanom. Tu su također borovice i šume hrasta plutnjaka, poznate kao "las pajareras". Među cvjetnim biljkama ističu se lavanda, vrijes, gladioli, irisi i kamenjarke. U proljeće močvarna područja oživljavaju raskošnim cvjetnim pokrovom (Jo Williams, <https://www.andalucia.com/environment/protect/donana.htm>, pristup: 6.8.2024).

4.2. Nacionalni park Sierra Nevada

Prema portalu Andalucia, Sierra Nevada je impresivan planinski masiv smješten u središnjem i jugoistočnom dijelu provincije Granada te djelomično u jugozapadnom dijelu provincije Almería. Godine 1986. UNESCO ga je proglasio rezervatom biosfere, a 1999. značajan dio ovog područja dobio je status Nacionalnog parka zbog svojih izvanrednih botaničkih i prirodnih vrijednosti. Ovaj masiv je drugi najviši u Europi nakon Alpa, s najvišim vrhom Mulhacén koji doseže visinu od 3.482 metra. Najviša točka u Almeriji je vrh El Chullo, visok 2.610 metara. Masiv se proteže dužinom od gotovo 80 kilometara i širinom od 15 do 30 kilometara, pokrivajući površinu veću od 2.000 kvadratnih kilometara. Većina ovog područja nalazi se unutar Nacionalnog parka Sierra Nevada, koji obuhvaća ukupno 86.210 hektara, dok dodatnih 86.000 hektara pripada okolnom prirodnom parku (Andalucia, <https://www.andalucia.com/environment/protect/sierra-nevada.htm>, pristup: 6.8.2024). Na sljedećoj slici prikazani je planinski masiv Sierra Nevada.

Slika 3. Sierra Nevada

Izvor: Andalucia,

https://multimedia.andalucia.org/content_images/main_image_54208.jpeg (pristup: 6.8.2024.)

4.2.1. Fauna i flora

Zbog svoje izoliranosti na krajnjem jugu Europe, flora i fauna Sierra Nevade su jedinstvene. Sierra Nevada se ističe nevjerojatnom bioraznolikošću, posjeduje mnogo biljaka i životinja koje se razlikuju od svega što se nalazi bilo gdje drugdje u Europi. Geologija i geografija odigrale su ključnu ulogu u ovom fenomenu. Sierra Nevada je nastala sudarom afričke i euroazijske tektonske ploče tijekom tercijarnog razdoblja, te predstavlja produžetak Rifskih planina iz Maroka. Sierra Nevada je ujedno i dom španjolskim kozorozima čija populacija sada broji oko 15.000 jedinki. Grabljivice su također uobičajene, uz mnoštvo drugih manjih ptica. Među endemskim biljkama najpoznatija je snježna zvijezda, ali tu su i rascaviejas ("stara žena-grebač") i žutika (Gabriel Blanca, 2001).

Jedna od najpoznatijih životinja Nacionalnog parka Sierra Nevada je već spomenuti španjolski kozorog, sisavac koji se često može vidjeti u velikim skupinama. Iako nije osobito

plašljiv, kozorog se povlači na udaljenost od pedesetak metara kada mu se približite. Spretni su penjači i lako se uspinju uz naizgled okomite padine. U parku se također mogu pronaći domaće životinje poput krava i koza, te drugi sisavci poput zečeva, kunića i vjeverica. Planine su pogodan dom i za jazavce, lisice, kune i divlje mačke. Autohtone vrste uključuju Bonellijevog orla, surog orla, ćuka, vjetrušu i ušaru. Osim njih, ovdje obitava i mnogo drugih ptica poput europske zebe, provansalskog grmuša i kamenjara. Park je utočište i za ptice poput crvenoge jarebice i obične prepelice. Gušteri uživaju u sunčanju na stazama, ali se obično povuku u stijene kada im se netko približi. Osim njih, Sierra Nevada je dom mnogim manje uočljivim gmazovima i vodozemcima, uključujući razne vrste žaba, krastača i zmija, kao što su kratkonosi šargan, obična primaljska krastača i mediteranska obojena žaba. Park se može pohvaliti s dvadeset vrsta leptira koje su jedinstvene za ovo područje, uključujući plavca Sierra Nevade. Zbog oštih uvjeta, poput niske vlažnosti, naglih promjena temperature između dana i noći i jakih vjetrova, većina insekata ne leti često i provodi što više vremena na tlu (Gabriel Blanca, 2001).

Vegetacija Sierra Nevade uvelike ovisi o nadmorskoj visini, a može se podijeliti u pet različitih klimatskih zona. Ispod 700 metara nalaze se suptropske voćke, a na neobrađenim područjima rastu ružmarin, borovac i patuljasti žestik. Između 700 i 1.300 metara nadmorske visine nalaze se brojni voćnjaci, kao i smokve, divlji timijan, lavanda i masline. Tijekom proljeća, livade na tim visinama prekrivene su šarenim cvijećem. Između 1.300 i 1.900 metara nalaze se stabla poput hrasta crnike, kestena i topola. Iznad 1.900 metara biljke postaju posebno zanimljive s botaničkog stajališta. Drveće koje ovdje raste uključuje bijele borove, ali većinom su prisutni mali grmovi i izdržljivo cvijeće. Ovdje je moguće pronaći snježnu zvijezdu, kao i razne male, bodljikave grmove sposobne preživjeti kombinaciju vrućih i suhих ljeta sa zimskim temperaturama koje padaju i do minus 35 stupnjeva Celzijusa. Ovi grmovi rastu nisko uz tlo kako ih vjetar ne bi oštetiо, a njihov kupolasti oblik drži snijeg podalje, stvarajući džep toplijeg zraka ispod lišća. Cvijeće cvjeta na iznenađujuće velikim visinama, uključujući jesenski cvijet *Crocus nudiflorus* i ljubičicu Sierra Nevade. Tijekom posljednjeg ledenog doba, vrste su se selile na jug kako bi pobjegle od hladnije klime na sjeveru, a s pojavom toplijeg vremena te su vrste uspjele preživjeti sklanjajući se u planine. Kao rezultat toga, danas u Sierra Nevada postojі oko 2.100 biljnih vrsta, više nego na cijelim Britanskim otocima (Gabriel Blanca, 2001).

4.3. Nacionalni park Sierra de Las Nieves

Nacionalni park Sierra de las Nieves smješten je u slikovitim brdima iza Marbelle, istočno od ceste Ronda-Marbella koja vijuga planinom kroz serpentine. Park se prostire oko planine Torrecilla (1909 m) i obuhvaća područje od 30 km x 20 km, odnosno 18.530 hektara. Nekada prirodni park, Sierra de las Nieves proglašen je Nacionalnim parkom u siječnju 2021. godine, a službeno je priznat u svibnju iste godine. U 19. stoljeću bio je plodno tlo za proučavanje, a područje je proučavao švicarski botaničar Edmond Boissier i 1933. španjolski botaničar Luis Ceballos. Godine 1970. park je proglašen Nacionalnim lovištem, a 1995. UNESCO-ovim rezervatom biosfere. Granice Sierra de las Nieves određene su na jugu zapadnom obalom Costa del Sol, na istoku dolinom Guadalhorce, na zapadu planinama Sierra de Ronda i na sjeveru područjem Guadalteba. Ovo izolirano područje, osim nekoliko sela koja čine ruralnu planinsku zajednicu, uglavnom je nenaseljeno i gotovo neokrnuto ljudskim utjecajem ili aktivnostima poput poljoprivrede. Zbog toga je bogato raznovrsnom autohtonom florom i faunom, uključujući planinske koze i muflone. (Andalucia). Na sljedećoj slici prikazan je Nacionalni park Sierra de las Nieves.

Slika 4. Sierra de las Nieves

Izvor: Andalucia, <https://www.andalucia.com/image/photos/MVC110020174snowsierradelas.jpg>

(pristup: 6.8.2024.)

4.3.1. Fauna i flora

U ovom nacionalnom parku mogu se pronaći tipične životinjske vrste karakteristične za južnu Španjolsku. Park se ponosi jednom od najvećih populacija planinskih koza u Andaluziji, uz prisustvo jelena i srna. Uvedene su i druge vrste, poput muflona. Park također ima relativno veliku populaciju vrste mungosa koja je ugrožena u drugim dijelovima Andaluzije. U večernjim satima moguće je čuti zvuk kraljevskog sova, što dodatno doprinosi čarobnom iskustvu boravka u ovom prekrasnom prirodnom okruženju (José María Romero, 1999.).

Nacionalni park Sierra de las Nieves karakterizira bogata vegetacija zahvaljujući relativno visokoj razini padalina i razumnim nadmorskim visinama. Viši i vlažniji dijelovi parka obiluju raznolikim drvećem i grmljem koje u jesen pokazuje svoj puni spektar boja. Zelene i žute nijanse, s crvenim lišćem javorova, stvaraju prekrasan kontrast sa sivim stijinama, dok drveće u to vrijeme nosi plodove. Područja uz male potoke i izvore idealna su za rast jasena, dok kesten preferira vlažna područja s kiselim tlom na nadmorskim visinama između 400 i 1000 metara. U sušnijim dijelovima parka dominiraju različite vrste borova. Primorski bor, koji je najčešća vrsta u parku, vrlo je otporan na hladnoću i može se naći na visinama do 1700 metara. Alepski bor preferira niže padine i raste do 1200 metara nadmorske visine, dok se Pinijski bor, zahvaljujući pošumljavanju, proširio na oko 2000 hektara parka. Hrastovi, koji su uobičajeni u mediteranskoj regiji, ovdje su zastupljeni u obliku hrasta medunca i zimzelenog hrasta (José María Romero, 1999.)

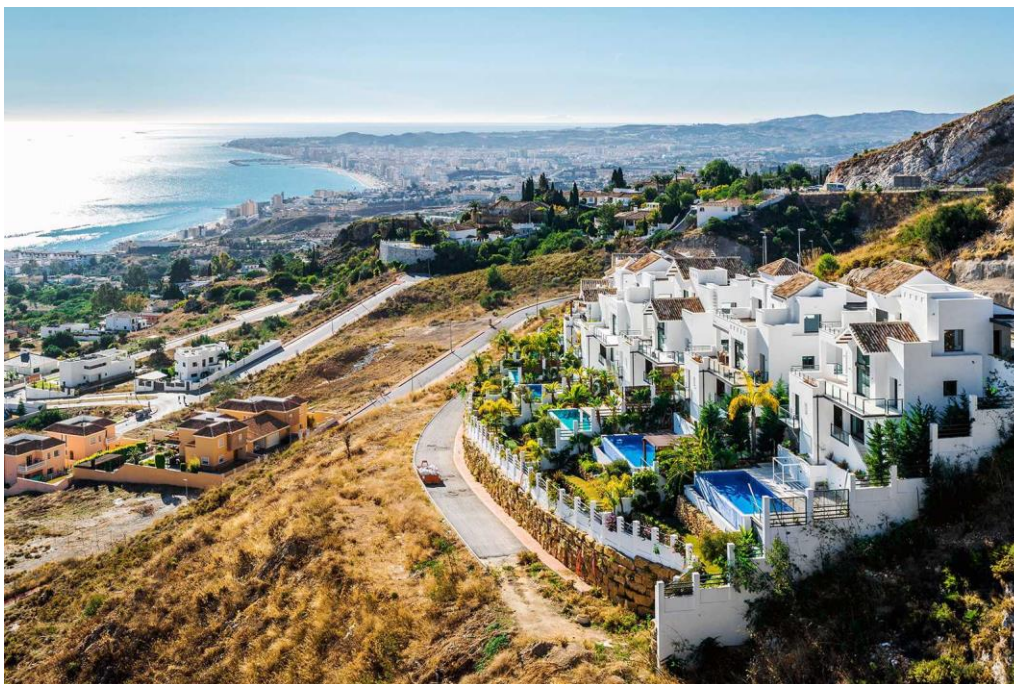
5. OBALNE REGIJE ANDALUZIJE

U ovom dijelu rada obradit će se detaljnije obalne regije Costa del Sol i Costa de la Luz. Navedene regije pripadaju mediteranskoj klimi, što znači da su dani dugi i sunčani. Ova klima čini obalne regije Andaluzije idealnim turističkim destinacijama. Obale su među najposjećenijim i najpopularnijim destinacijama na obalnom dijelu Andaluzije. U nastavku će se spomenuti neki od njihovih najpoznatijih gradova, plaža te gastronomija. Navedene obalne regije sadrže prirodne turističke resurse. Ove regije i njihovi gradovi prvenstveno su poznati zbog svoje klime i prelijepih plaža. Tako ih se može svrstati u kategorije prirodnih turističkih resursa klime i pejzaža.

5.1. Costa del Sol

Costa del Sol smještena uz Sredozemno more, proteže se duž više od 150 kilometara obale u provinciji Malaga na južnom dijelu Iberskog poluotoka. Naziv "Obala Sunca" nije slučajna; s više od 325 sunčanih dana godišnje i blagom klimom nudi plaže za svakoga. Costa del Sol smatra se najrazvijenijim i najgušće naseljenim obalnim pojasom u Andaluziji, prepunim odmarališta poput Fuengirole i Benalmádena, koja imaju prometne plaže i visoke apartmanske zgrade. Prekrasna stara jezgra Marbelle i njeni luksuzni restorani idealni su za uočavanje slavni osoba, dok Estepona nudi atraktivne duge plaže. Costa del Sol također uključuje manje razvikanu obalu istočno od Malage, s odmaralištima kao što su Rincón de la Victoria, Torre del Mar i Nerja. Nerja nudi šetalište i poznatu špilju Cueva de Nerja. Neposredno istočno od Nerje nalazi se mali, ali prekrasan dio obale, najspektakularniji u provinciji Malaga, koji je zaštićen. Prirodno područje Acantilados de Maro-Cerro Gordo obuhvaća veličanstvene litice s osamljenim uvalama i pješčanim plažama, protežući se dijelom obale između provincije Malaga i La Herradura u provinciji Granada (Andalucia, <https://www.andalucia.org/en/sun-and-beaches/costa-del-sol>, pristup: 6.8.2024). Na sljedećoj slici prikazana je Costa del Sol.

Slika 5. Costa del Sol

Izvor: Hotels.com, <https://goguides.azureedge.net/media/ig1h1410/fcd3eb68-5ef1-4d52-8b6b-1cbcca639824.jpg?anchor=center&mode=crop&width=1600&height=1066&quality=50>

(pristup: 6.8.2024.)

Costa del Sol karakteriziraju njezini prekrasni gradovi koji imaju veliko kulturno i turističko značenje, ne samo za Andaluziju nego i za cijelu Španjolsku. Nadalje će biti navedeni neki od najznačajnijih gradova te regije.

5.1.1. Málaga

S populacijom od 569 tisuća stanovnika, Málaga je drugi najveći grad Andaluzije. Ovaj grad, bogat povijesnim naslijeđem i mladenačkim duhom, ponosno ističe svoju slojevitú prošlost. Málaga, rodno mjesto slavnog umjetnika Pabla Picassa, doživjela je spektakularnu transformaciju, postavši kulturna i umjetnička destinacija od globalnog značaja. Raznolikost umjetničkih galerija, radikalno preuređena luka te novi umjetnički kvart pod nazivom Soho, samo su neki od primjera kako se Málaga neprestano razvija. Grad je uvijek bio prepun energije, a njegova bogata španjolska tradicija ogleda se u živahnim barovima, koji bi svojom ponudom mogli parirati i poznatim madridskim noćnim destinacijama. Uz to, gastronomska scena grada nudi spektar mogućnosti, od

restorana nagrađenih Michelinovim zvjezdicama do tradicionalnih ribljih konoba koje odražavaju jednostavan, ali autentičan duh Mediterana (Isabella N., Gregor K. i sur., 2019, str.162)

Povijest ovog grada je duga i bogata, pa tako naziv Málaga potječe od feničanske riječi malaka, što znači soliti. Ovaj naziv su gradu dodijelili Feničani u 8. stoljeću prije Krista, prema njihovoj praksi soljenja ribe, što je bila ključna komponenta njihove prehrane. Tijekom rimskih vremena, Málaga se razvila u važnu luku iz koje su se izvozili maslinovo ulje, riblji umak garum te metali poput bakra, olova i željeza iz rudnika u okolnim planinama, osobito oko Ronde. Pod maurskom vlašću, koja je započela u 8. stoljeću, Málaga je nastavila cvjetati, postavši glavna luka kraljevine Granade. Grad je pružao otpor kršćanskim vojskama sve do 1487. godine, pokazujući nevjerojatnu snagu i odlučnost, koju će ponoviti i mnogo kasnije, tijekom Španjolskog građanskog rata, kada se odupirao fašistima pod vodstvom Francisca Franca. U novijoj povijesti, Málaga je uspjela izbjeći masovni razvoj i betonizaciju koja je zahvatila obližnju Costu del Sol, zadržavši svoj autentični karakter i kulturnu baštinu (Isabella N., Gregor K. i sur., 2019, str.162). Na sljedećoj slici vidimo glavni grad Costa de Sol Malagu.

Slika 6. Málaga

Izvor: Visit Costa de Sol,

https://static.costadelsolmalaga.org/visita/subidas/imagenes/1/7/arc_17471_m.png (pristup: 7.8.2024.)

5.1.2. Marbella

Marbella, biser Costa del Sola, privlači kraljevske obitelji i filmske zvijezde sa svojih 24 prekrasnih plaža, uključujući plažu Río Verde i plažu Nagueles. Ovaj grad nudi dvije različite strane: jednu raskošnu i modernu te drugu povijesnu i kulturnu. Zlatna Milja, poznata po svojim luksuznim klubovima, restoranima i hotelima, privlači turiste željne glamura. Međutim, prava ljepota Marbelle leži u njezinom povijesnom starom gradu, ispunjenom uskim ulicama, trgovima i povijesnim znamenitostima. Među znamenitostima starog grada posebno se ističe Iglesia de Nuestra Señora de la Encarnación, dok muzej Grabado Español Contemporáneo izlaže neka od manje poznatih djela Pabla Picassa. Grad je nekada bio dom drevnim civilizacijama poput Feničana, Vizigota, Rimljana i Mavara, a danas nudi posjetiteljima jedinstvenu priliku da istraže bogato kulturno nasljeđe dok uživaju u šarmantnim kafićima, buticima i zanatskim radnjama. Zapadno duž obale, Puerto Banús, raskošna marina Marbelle, odražava bogatstvo svoje klijentele sa skupim dućanima, restoranima i blistavim noćnim životom. Marbella je skrivena u sjeni planina Sierra Blanca, što joj pruža veličanstveno prirodno okruženje i savršen spoj luksuza i povijesne autentičnosti (Nayan K. i Anuroop S., 2022, str.504-505)

5.1.3. Nerja

Kako navodi portal Costa del Sol, Nerja je obalni grad udaljen 50 kilometara od Malage, koji nudi savršen spoj udobnosti i avanture za obiteljske putnike, parove i solo putnike. Grad je poznat po svojim plažama i restoranima koji nude lokalnu kuhinju prožetu morskim okusima. Za one koji traže mir, litice Maro skrivaju male uvale idealne za ronjenje. Među nezaobilaznim znamenitostima u Nerji su Balkon Europe, veliki vidikovac s kojeg se pruža prekrasan pogled na Mediteransko more, te Akvadukt del Águila, impresivna građevina iz 19. stoljeća. Crkve El Salvador, Señora de las Angustias i Señora de las Maravillas dodatno obogaćuju kulturnu baštinu ovog šarmantnog grada

(Visit Costa de Sol, <https://www.visitcostadelsol.com/destinations/villages-of-the-axarquia/nerja-p9911>, pristup: 7.8.2023.).

Nerja je poznata po svojim prirodnim resursima, uključujući Pećinu Nerja, koja je prikazana na slici 7. Pećina je otkrivena 1959. godine i sadrži više od 100.000 kubičnih metara povijesti, te Prirodni park Sierras de Tejeda, Almijara i Alhama, koji nudi raznoliku floru i faunu.

Plaže Nerje, kao što su Burriana i Calahonda, svake godine dobivaju prestižne nagrade za svoju kvalitetu i usluge. Grad nudi brojne aktivnosti na otvorenom, uključujući planinarenje uz rijeku Chillar i uživanje u dvjema rutama Velikog puta. Nerja je također domaćin brojnih popularnih festivala, kao što su San Anton, Cruces de Mayo i međunarodni festival glazbe i plesa. Gastronomija Nerje ističe se suptropskim voćem, lokalnim jelima poput ajoblanca i emblanca, te raznovrsnim ribljim specijalitetima. Ruta tapasa pruža izvrsnu priliku za istraživanje lokalnih okusa. Nerja je idealno mjesto za uživanje u prirodnim ljepotama, bogatoj kulturnoj baštini i izuzetnoj gastronomiji (Visit Costa de Sol, <https://www.visitcostadelsol.com/destinations/villages-of-the-axarquia/nerja-p9911>, pristup: 7.8.2023.).

Slika 7. Pećina Nerja

Izvor: Visit Costa de Sol,

https://static.costadelsolmalaga.org/visita/subidas/imagenes/5/8/arc_17085_m.png (pristup: 7.8.2024.)

5.1.4. Gastronomija

Jedan glavni aspekt turizma koji se također ističe u Costa del Sol je gastronomija. Kako je Costa del Sol obalno područje, ne čudi činjenica da je poznata po ukusnoj prženoj ribi pescaíto frito. Bilo na vanjskoj terasi restorana ili u baru uz more, uživanje u prženoj ribi ili ražnjićima sa srdelama svojevrsni je ritual na obali Malage. Riba i morski plodovi najpopularnija su jela u

barovima na plaži; Benalmádena, Fuengirola i Estepona prepuni su ribarskih čamaca na pijesku gdje se srdele peku na ražnjićima. U Manilvi su popularna riblja jela napravljena prema starim receptima, kao što su gulaš od sipe, krumpir s ražom ili školjke s rezancima. Uz ova jela preporučuje se piti jedno od ukusnih vina proizvedenih izravno iz vinograda koji okružuju ovo bijelo selo.

Marbella je gurmanska destinacija na Costa del Sol. Ima nekoliko ekskluzivnih restorana s Michelinovim zvjezdicama. Raznovrsnost jela na jelovnicima i međunarodna atmosfera privlače najuglednije goste (Espacar, <https://www.espacar.com/news-and-offers/gastronomy-of-the-costa-del-sol>, pristup: 7.8.2024.).

5.2. Costa de la Luz

Costa de Luz (Obala Svjetlosti) je prekrasna prirodna i opuštena obala udaljena od svog razvijenog susjeda, Costa del Sol. Proteže se od Tarife, smještene na južnom vrhu Španjolske gdje se Atlantik susreće s Mediteranom, te ide sjeverno i sjeverozapadno duž obale kroz Cádiz i Huelvu, završavajući na ušću rijeke Guadiana. Još od davnina atlantski ocean oblikuje sudbinu ove obale, a Feničani, Grci, Rimljani i Arapi zaljubili su se u ovu predivnu klimu te regiju. Više od 200 kilometara zlatnog pijeska krasi ovu obalu, gdje je more glavna atrakcija. Ovdje se također nalazi i Nacionalni park Doñana, najvažniji prirodni rezervat u Španjolskoj, koji nudi spektakularnu prirodu s močvarama i jedinstvenim životinjskim svijetom, uključujući šarene flamingose. Kroz cijelo obalno područje Costa de Luza može se uživati u umjetnosti i povijesti. Gradovi poput Cádiza oduševljavaju svojom arhitekturom s bijelo okrečenim kućama, crkvama i utverdama. Cádiz je dom poznatih bijelih sela, 19 mjesta s bijelo okrečenim kućama smještenih među planinama. Susjedna provincija Huelva također odiše bogatom poviješću. Sela poput Moguera i Palos de la Frontera nude priliku za istraživanje Lugares Colombinos, mjesta gdje se mogu dobiti sve informacije o putovanjima Kristofera Kolumba i otkriću Amerike. U već ranije spomenutoj Huelvi, svake godine u svibnju ili lipnju održava se godišnji festival i hodočašće El Rocío. (Spain.info, <https://www.spain.info/en/region/costa-la-luz/>, pristup: 7.8.2024.).

Na sljedećoj slici prikazana je predivna obala Costa de Luz.

Slika 8. Costa de Luz

Izvor: Fuerte Hoteles, <https://blog.fuertehoteles.com/en/top-ten/top-ten-beaches-costa-de-la-luz/>
(pristup: 7.8.2024.)

U obalno regiji Costa de Luz posebno se turistički i kulturno ističu dva grada a to su: Cádiz i Jerez de la Frontera koji će u nastavku rada biti opisani.

5.2.1. Cádiz

Cádiz, smješten na atlantskoj obali Andaluzije, nudi jedinstvenu alternativu drugim urbanim destinacijama u Španjolskoj. Sa svojih približno 130.000 stanovnika, ovaj grad kombinira živahnu atmosferu većeg grada s intimnim osjećajem malog, prijateljskog mjesta. Poznat kao "Mala Havana", Cádiz je prepoznat po otvorenosti, toplini i ljubavi prema životu svojih stanovnika. Cádiz je jedan od najstarijih gradova u Europi, osnovan je oko 1100. godine prije Krista od strane Feničana. Grad je kroz stoljeća prolazio kroz mnoge promjene i bio je pod vlašću različitih civilizacija, uključujući Grke, Kartazane, Rimljane, Vizigote i Bizantince, sve dok nije pao pod muslimansku kontrolu 711. godine. Ovaj period muslimanske vladavine trajao je sve do 1262. godine, kada je grad vraćen pod kršćansku kontrolu. Kroz povijest bio je poznat po svojoj

strateškoj važnosti, osobito zbog svoje luke koja je donijela značajno bogatstvo i status ovom području. Luka je igrala ključnu ulogu u trgovini, osobito nakon što je monopol na trgovinu s Indijama prenesen iz Seville u Cádiz 1717. godine. Ovaj prijenos trgovinskih prava dodatno je učvrstio poziciju Cádiza kao važnog trgovačkog centra (Lynnette McCurdy, 2022, str.175).

Stari grad pruža nevjerojatno iskustvo s popločanim ulicama, uređenim trgovima, impresivnom arhitekturom, ruševinama i spomenicima. Novo područje "Puerta Tierra" izgrađeno je na zemlji otetoj od mora i povezuje Cádiz s kopnom. Ovo područje nudi moderne avenije, lijepe trgovce, parkove i kilometre plaža. Cádiz se može pohvaliti s 10 kilometara finih pješćanih plaža kao što su La Caleta, Santa Maria, Victoria i Cortadura. Plaže nude obilje jeftinih vodenih sportova kao što su jedrenje i surfanje. Tijekom ljeta, plaže i parkovi postaju centar društvenih aktivnosti s turnirima u odbojci i nogometu, filmovima na otvorenom i brojnim visokokvalitetnim restoranima i barovima na plaži. Cádiz ima dugu i slavnu tradiciju flamenca. Među mnogim flamenco zvijezdama iz Cádiza bio je legendarni El Camarón. Današnji flamenco umjetnici kao što su Sara Baras, Manolo Sanlúcar i Niña Pastori nastavljaju ovu bogatu tradiciju. Osim flamenca, grad nudi raznoliku živu glazbu koja se može pronaći u mnogim barovima, a tjedni karneval u veljači poznat je po glazbenim natjecanjima koja se mogu mjeriti s onima u Riu. Kazalište također igra važnu ulogu u kulturi Cádiza a Latino-američki kazališni festival održava se svake godine u listopadu (Spainwise, <https://spainwise.net/locations/cadiz-2/>, pristup: 7.8.2024.).

5.2.2. Jerez de la Frontera

Smješten u unutrašnjosti, 20 km od Sanlúcara, Jerez je svjetski poznat po svojoj proizvodnji sherryja i brandyja. Riječ Jerez potječe iz arapskog jezika i sada je postala sinonim za englesku riječ 'sherry'. Grad je također poznat po svojim plemenitim konjima te flamenco glazbi i plesu. Datira iz mavarskih vremena i posjeduje šarmantni stari grad s prekrasnim trgovima obrubljenim palmama. Grad Jerez ima izuzetno aristokratski zrak s širokim ulicama, trgovima i veličanstvenim redovima stabala jacarande tijekom proljeća (Andalucia). Jerez de la Frontera također ima veliku tradiciju proizvodnje sherryja i flamenco plesa. Kuće za proizvodnju sherryja smještene su, iznenađujuće, u središtu grada Jereza i općenito su povezane s elementom snobizma i aristokratskog ponosa. Flamenco festival u Jerezu jedan je od najvažnijih u svijetu, s dva tjedna fenomenalne glazbe i plesa međunarodno priznatih izvođača (Andalucia, <https://www.andalucia.com/cities/jerez.htm>, pristup: 7.8.2024.).

5.2.3. Gastronomija

Arapska prisutnost ostavila je neizbrisiv trag na kuhinju južne Španjolske. Uveli su rižu, limune, naranče, masline i vinovu lozu, uz brojne nove vrste povrća i začina. Danas su tipična jela mesa na roštilju, umaci s okusom kumina ili šafrana te slastice napravljene od usitnjenih badema. Rajčice i paprike često se koriste u pripremi jela. Regija je poznata po ribi na žaru, posebno srdelama, duboko prženim lignjama i ribi pečenoj u soli. Kvalitetna šunka i svinjetina široko su zastupljene u kobasicama. Plodovi mora i školjke iz ove regije izuzetno su ukusni i sočni, te su cijenjени na svim jelovnicima. Posebno se ističu dagnje, škampi, školjke i rakovi, koji se lako nalaze u plitkim vodama. Osim morskih plodova, specijaliteti uključuju gulaš od volovskog repa. Tuna je također specijalitet ovog područja, posebno tijekom proljeća i ljeta, kada lokalne ribarske flote izlaze na more kako bi prakticirale drevnu umjetnost hvatanja ribe u složenom sustavu mreža dok prolaze na putu prema i iz Sredozemnog mora. Najomiljeniji dio tune je vrat koji je sladak i lagano masan; najbolje ga je jesti u obalnim gradovima gdje dolazi ulov, kao što je Barbate. U Conilu, Semana del Atun, od 6. do 12. lipnja, slavi se početak sezone tune. Pržena bijela riba također je vrlo popularna, posebno tanjur izvučen s dna ribarskih mreža, što je ukusnije nego što zvuči i obično uključuje male listove i lignje. Cijela kultura tapasa potječe iz Seville (Tripmasters, https://www.tripmasters.com/costa_de_la_luz_-_food/cms, pristup: 7.8.2024.).

6. KULTURNO – POVIJESNA BAŠTINA ANDALUZIJE

Kao što je već navedeno, turistički resursi se dijele na prirodne i antropogene. Tako sama kulturno - povijesna baština pripada u antropogeni turistički resurs. Kako navodi prof. dr. Miljenko Bilen (2006: 58), „antropogeni resursi su sve pojave, objekti, procesi i događanja, koja kod čovjeka stvaraju potrebu za kretanjem da bi zadovoljili svoje kulturne potrebe“. U kontekstu turizma, povijesno-kulturne baštine imaju posebno mjesto. One privlače milijune posjetitelja iz cijelog svijeta, nudeći im priliku da se povežu s prošlošću i dožive jedinstvena iskustva koja su duboko ukorijenjena u povijesti i kulturi određenog područja. Očuvanje i promicanje ovih baština ključno je za razumijevanje i njegovanje kulturnog identiteta, kao i za poticanje kulturnog turizma koji ima potencijal za održivi razvoj lokalnih zajednica. Prema Dešu K. (2021: 25), „baština u širem smislu predstavlja prirodnu i kulturnu baštinu koja je nastala djelovanjem ljudskih ruku, vještina, intelekta i znanja u određenom vremenu“. Posebno, Andaluzija predstavlja regiju koja je naveliko bogata povijesnim i kulturnim resursima, koji će u nastavku biti detaljnije opisani.

6.1. Povijesne značajke

Kao što je ranije spomenuto, Andaluzija je bogata povijesnim naslijeđem koje odražava stoljetne kulturne razmjene, ratove, osvajanja i suživot različitih civilizacija. Ova regija, poznata po svojoj jedinstvenoj mješavini islamske, kršćanske i židovske baštine, dom je nekih od najvažnijih povijesnih spomenika u Europi. Od veličanstvenih palača koje svjedoče o moći maurskih vladara do katedrala koje odražavaju trijumf kršćanstva nakon rekonkviste, ovi spomenici nude uvid u prošlost koja je oblikovala suvremeni identitet Andaluzije. U ovom poglavlju istražiti ćemo tri ključna povijesna spomenika - Alhambru u Granadi, Mezquita-Catedral de Córdoba i Real Alcázar u Sevilli- koji predstavljaju najvažnije i najposjećenije povijesne značajke regije. Svaki od ovih spomenika priča svoju jedinstvenu priču, čineći Andaluziju neizostavnom destinacijom za svakog ljubitelja povijesti i kulture.

6.1.1. Alhambara

Alhambra je veličanstveni kompleks palača i tvrđava smješten na visoravni koja gleda na grad Granadu u Andaluziji, Španjolska. Izgrađena je uglavnom između 1238. i 1358. godine, tijekom vladavine Al-Ahmara, osnivača dinastije Nasrid, i njegovih nasljednika. Alhambra je poznata po svojoj bogatoj unutarnjoj dekoraciji, koja uključuje predivno obojene pločice i drvene

radove, te kaligrafiju. Nakon pada Granade 1492. godine, veći dio unutrašnjosti je oštećen ili uništen, ali su dijelovi kompleksa obnovljeni u renesansnom stilu pod vladavinom Karla V. Kompleks uključuje Alcazabu, najstariji dio tvrđave, kao i palaču Comares i palaču Lavova, koje su poznate po svojim ukrašenim dvorištima, kolonadama i fontanama. Posebno se ističu dvorana Ambasadora i dvorana Dvije Sestre, obje prepoznatljive po svojim impresivnim stropovima i ukrasima. Na brdu istočno od glavnog kompleksa nalazi se Generalife, ljetna palača s terasastim vrtovima, bazenima i fontanama, koja dodaje čar ovom povijesnom spomeniku. Alhambra, zajedno s Generalifom, upisana je na UNESCO-vu listu svjetske baštine 1984. godine, što dodatno potvrđuje njezinu globalnu važnost kao kulturnog i povijesnog spomenika. Danas, Alhambra privlači milijune posjetitelja godišnje, koji dolaze kako bi se divili ljepoti i povijesnoj važnosti ovog jedinstvenog mjesta (Britannica, <https://www.britannica.com/topic/Alhambra-fortress-Granada-Spain>, pristup: 28.8.2024.). Na sljedećoj slici vidimo kompleks palača Alhambre.

Slika 9. Alhambra

Izvor: Britannica, <https://cdn.britannica.com/98/175498-050-97BD7DE6/Alhambra-Granada-Spain.jpg?w=300> (pristup: 28.8.2024.)

6.1.2. Mezquita-Catedral de Córdoba

Mezquita katedrala u Córdoba, koja je upisana na UNESCO-vu listu svjetske baštine od 1984. godine, jedno je od najvažnijih arhitektonskih i kulturnih dostignuća islamskog zapada te jedan od najfascinantnijih spomenika na svijetu. Njezina povijest svjedoči o složenoj evoluciji omejskog stila u Španjolskoj, ali i o kasnijim utjecajima gotike, renesanse i baroka koje je donijela kršćanska gradnja. Povijesno gledano, mjesto na kojem se danas nalazi Mezquita katedrala od davnina je bilo posvećeno štovanju različitih božanstava. Pod vizigotskom vlašću, ovdje je izgrađena bazilika sv. Vincenta, koja je u jednom periodu bila zajednički korištena od strane kršćana i muslimana. Međutim, s rastom muslimanskog stanovništva, Abderraman I otkupio je cijelu baziliku, srušio je i započeo izgradnju prve Velike džamije Mezquita Alhama, koja je postala glavna džamija Córdoba. Unutrašnji prostor ove veličanstvene građevine organiziran je oko niza stupova i dvobojnih lukova, koji stvaraju upečatljiv prizor. Prostor džamije podijeljen je na pet zona, od kojih svaka predstavlja različito proširenje koje je napravljeno tijekom povijesti.

Mezquita-Katedrala u Córdoba nije samo arhitektonsko čudo, već i simbol složenih kulturnih i religijskih prijelaza koji su oblikovali povijest Španjolske. Njezin značaj u povijesti islamske i kršćanske umjetnosti, te njezina univerzalna vrijednost kao kulturnog spomenika, čine je nezaobilaznim dijelom kulturne baštine Andaluzije i svijeta. (Turismo de Cordoba, <https://www.turismodecordoba.org/mezquita-catedral>, pristup: 28.8.2024.). Na slici broj deset vidimo Mezquita katedralu.

Slika 10. Mezquita katedrala

Izvor: <https://cdn.britannica.com/44/181044-050-95D17A9C/Mosque-Cathedral-of-Cordoba-Spain.jpg?w=300> (pristup: 28.8.2024.)

6.1.3. Real Alcázar

Real Alcázar u Sevilli predstavlja veličanstvenu sintezu kršćanske i mudejarske arhitekture, što ga čini jednim od najimpresivnijih kompleksa u svijetu. Ova kraljevska palača, koja je započela svoj život kao utvrda 913. godine, tijekom stoljeća je doživjela brojne preinake, s najznačajnijom transformacijom u 14. stoljeću, kada je kralj Pedro I dodao raskošnu Palaču Don Pedro. Ovaj kompleks nije samo povijesna i kulturna znamenitost, već i popularna turistička atrakcija, prepoznata i po tome što se koristila kao lokacija za snimanje serije Igra prijestolja. Jedan od najvažnijih dijelova kompleksa je Palacio de Don Pedro, palača iz 14. stoljeća, koja je izgrađena pod utjecajem islamske umjetnosti. Kralj Pedro I surađivao je s muslimanskim emirima, poput Mohammeda V iz Granade, koji je poslao najbolje obrtnike kako bi radili na palači. Ova palača nudi jedinstvenu sintezu iberijske islamske umjetnosti i ostavlja neizbrisiv dojam na svakog posjetitelja. Najimpresivnija prostorija u cijelom Alcázaru je dvorana Ambasadora, koja je izvorno

bila prijestolna soba kralja Pedra I. Njena veličanstvena drvena kupola s mnogostrukim zvjezdastim uzorcima, koja simbolizira svemir, postavljena je 1427. godine. Real Alcázar u Sevilli nije samo turistička atrakcija, već i aktivna kraljevska rezidencija koja se i danas koristi za posebne događaje, uključujući vjenčanja članova španjolske kraljevske obitelji. Ovaj kompleks je svjedočanstvo stoljetne povijesti, miješanja kultura i umjetničke izvrsnosti, čineći ga nezaobilaznim dijelom kulturne baštine Španjolske (Lonely Planet, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville/catedral-and-barrio-de-santa-cruz/attractions/real-alcazar/a/poi-sig/411802/1342919>, pristup: 28.8.2024.). Na sljedećoj slici vidimo palaču Real Alcázar.

Slika 11. Real Alcázar

Izvor: <https://carrotsandtigers.com/wp-content/uploads/2023/05/sevilla-real-alcazar-08.jpg?w=616> (pristup: 28.8.2024.)

6.2. Kulturne manifestacije i tradicije

Kulturne manifestacije i tradicije igraju ključnu ulogu u očuvanju identiteta i zajedništva unutar zajednice, pružajući uvid u povijest, vrijednosti i kreativnost naroda. Kulturna baština, odnosno tradicije i manifestacije Andaluzije, značajan su dio identiteta tog prostora koje su poznate cijelom svijetu. Nadalje će biti opisane neke od najvažnijih i najpopularnijih manifestacija i tradicija, a to su: Flamenco, Semana Santa i Feria de Abril.

6.2.1. Flamenco

Flamenco je oblik pjesme, plesa i instrumentalne, uglavnom gitarske glazbe koji se često povezuje s andaluzijskim Romima u južnoj Španjolskoj. Korijeni flamenca, iako pomalo tajanstveni, čini se da leže u migraciji Roma iz Rajasthana u Španjolsku između 9. i 14. stoljeća. Ti su migranti donijeli sa sobom glazbene instrumente poput tamburina, zvana i drvenih kastanjeta, kao i bogat repertoar pjesama i plesova. U Španjolskoj su susreli bogate kulture sefardskih Židova i Maura. Njihovo stoljećima dugo kulturno prožimanje rezultiralo je jedinstvenom umjetničkom formom poznatom kao flamenco. Flamenco pjesme dijele se u tri kategorije: duboka pjesma, srednja pjesma i lagana pjesma. Duboka pjesma, čija je struktura obično bazirana na složenom udaraljском ritmu, smatra se najstarijim oblikom. Karakterizira je duboka emocija i bavi se temama smrti, tuge, očaja ili religijske sumnje. Srednja pjesma je hibridni oblik koji uključuje elemente španjolske glazbe, osobito fandanga. Lagana pjesma, koja je obično jednostavnija u ritmu od druga dva oblika, također zahtijeva znatnu tehničku vještinu, ali mnogo manje emocionalnog ulaganja, jer se obično bavi humorom i temama ljubavi, sela i veselja (Ninotchka D. Bennahum, <https://www.britannica.com/art/flamenco>, pristup: 28.8.2024.).

6.2.2. Semana Santa

Semana Santa u Andaluziji je godišnja kršćanska proslava spomena na muku, smrt i uskrsnuće Isusa Krista i jedna je od najizrazitijih manifestacija kršćanskog osjećaja u ovom dijelu Španjolske. Ona predstavlja sociokulturni, vjerski i ekonomski fenomen od velike važnosti za ovu zajednicu, duboko ukorijenjen među njezinim stanovnicima koji masovno sudjeluju u ovoj proslavi, pružajući različite pristupe, od stroge ortodoksije do kulturne perspektive. Kroz procesije koje se odvijaju u stotinama sela i gradova, organizirane od strane bratovština, izlaze na ulice platforme s kipovima ili skulpturalnim grupama, često velike povijesno-umjetničke vrijednosti

koje predstavljaju prizore Kristove muke, smrti i uskrsnuća. Ove platforme prate važne povorke pokajnika, odjevenih u bratovštinsku tuniku, noseći svijeće ili križeve, kao i fenjere, zastave, te žene odjevene u mantille i vela. Semana Santa u Malagi (1980), Granadi (2009) i Sevilli (1980) imaju status manifestacija od međunarodnog turističkog interesa, dok su Semana Santa u Jerez de la Fronteri (1993), Cabri (1989), Río Gordu (1997), Baeni (2001) i Almeriji (2017) od nacionalnog turističkog interesa. Također, postoji niz Semana Santa koje su proglašene manifestacijama od turističkog interesa od strane španjolske vlade i Andaluzijske zajednice (Ayling Sotogrande, <https://www.aylingsotogrande.com/holy-week-es.html>, pristup: 28.8.2024.)

6.2.3. Feria de Abril

Feria de Abril jedna je od najpoznatijih i najpopularnijih manifestacija u Sevilli. Osnovana 1847. godine kao stočni sajam, s vremenom je zabavni aspekt događanja prevladao nad trgovačkim dijelom, te je postala nezaobilazan događaj za sve stanovnike Seville. Tijekom tjedan dana, više od tisuću šatora postavljenih na sajmištu pretvara se u drugi dom za stanovnike ovog grada, prostor u kojemu se dijeli i uživa u društvu do kasno u noć. Službeno, proslava počinje u ponedjeljak u ponoć s "prueba del alumbrado", svečanim paljenjem tisuća šarenih žarulja na sajmištu i na glavnom ulazu, koji doseže gotovo 50 metara visine i svake godine ima drugačiji dizajn. Unutar sajmišta već su postavljeni šatori, mjesto gdje se odvija pravi život na sajmu. Šatori, koje održavaju članovi različitih društava, shvaćeni su kao obiteljski prostor u kojemu se prijateljima, rodbini i gostima nude tradicionalni proizvodi, pije se vino, pjeva, razgovara i, naravno, plešu sevillanas. Ova topla i vesela atmosfera prenosi se i na vanjski prostor: ljudi često plešu na ulici, a otvoren karakter Seviljaca poziva svakog prolaznika da se pridruži proslavi. Važno je napomenuti da je većina šatora privatna i pristup je moguć samo uz pozivnicu nekog člana ili poznanika. Međutim, postoje i javni šatori koji su slobodno dostupni. Tijekom trajanja proslave, ljudi nose tradicionalne andaluzijske nošnje: muškarci su odjeveni u tradicionalnu ruralnu odjeću, dok žene nose flamenco haljine ili gitanske nošnje. Tijekom dana, sajam je ispunjen stotinama jahača i kočija bogato ukrašenih u okviru tzv. "paseo de caballos". Pored sajmišta nalazi se "Calle del Infierno", animirana zabavna zona s mnoštvom atrakcija za djecu i odrasle te štandovima koji nude piće ili hranu. Još jedan nezaobilazan element su borbe s bikovima (spain.info, <https://www.spain.info/es/agenda/feria-abril/>, pristup: 28.8.2024.).

7. TURISTIČKI DOLASCI I PROMOCIJA

Andaluzija kontinuirano radi na promociji svojih brojnih ljepota kako bi privukla turiste iz cijelog svijeta. Uloga promocije u turističkom marketingu ovdje je od iznimne važnosti, jer pomaže u oblikovanju percepcije regije, povećanju turističkog prometa i poticanju gospodarskog razvoja. Prema dr. Josipu Senečiću (1998: 10), „promocija u turizmu obuhvaća aktivnosti usmjerene na privlačenje turista-kupaca u određeno područje (zemlju) i osiguranje ne kupovine turističkog proizvoda, odnosno na njihov turistički boravak i na prodaju. Promocije čine razni oblici komuniciranja s potencijalnim kupcima“. Kako dr. Josip navodi, glavne promotivne aktivnosti u turizmu možemo podijeliti na četiri dijela, a to su: turistička propaganda, osobna prodaja proizvoda i usluga u turizmu, unapređenje prodaje i odnosi s javnošću (dr. Josip Senečić, 1998, str.10). Nadalje će biti opisane navedene četiri aktivnosti te će ujedno biti povezane s promotivnom aktivnošću Andaluzije.

- **„turistička propaganda**, kojom se raznim sredstvima i preko različitih medija nastoje informirati potencijalni kupci (posjetitelji) o značajkama i prednostima stanovitog proizvoda te elementima turističke ponude i njezinim nositeljima“ (dr. Josip Senečić, 1998, str.10).
- **„osobna prodaja proizvoda i usluga u turizmu**, gdje "prodavači" ili pružitelji turističkog proizvoda komuniciraju s kupcem uvjeravajući kupca u prednosti i koristi koje će imati kupnjom njihovih proizvoda-usluga“ (dr. Josip Senečić, 1998, str.10).
- **„unapređenje prodaje** kao dio aktivnosti kojima se posredno i neposredno djeluje na sve sudionike u prodajno-kupovnom procesu informiranjem, izobrazbom, savjetima i poticanjem radi prilagođavanja, olakšavanja, ubrzavanja i pojačanja prodaje u turizmu“ (dr. Josip Senečić, 1998, str.10).
- **„odnosi s javnošću (Public Relations)**, što se ostvaruje planskim razvijanjem raznih veza s okruženjem, poslovnim partnerima i kupcima (sadašnjim i potencijalnim)“ (dr. Josip Senečić, 1998, str.10).

Kada govorimo o promotivnim aktivnostima Andaluzije koje su povezane s turističkom propagandom, prvenstveno se odnosi na medije i marketinške kampanje koje služe kao sredstvo za informiranje potencijalnih posjetitelja o atrakcijama kao što su povijesni spomenici, prirodne

ljepote, festivali poput Semana Santa i Feria de Abril te gastronomija. Ove aktivnosti promoviraju značajke i prednosti Andaluzije kao turističke destinacije. Tako je konkretno odjel za marketing Andaluzije zadužen za promociju turističke industrije putem digitalnih platformi, uključujući društvene mreže i turističke portale. Što se promocije za vanjsko tržište tiče, osnovan je turistički ured u Delegaciji Vlade Andaluzije u Madridu kako bi se dodatno promovirala destinacija. (Turismo Andaluz, <https://www.turismoandaluz.com/promocion-y-comunicacion>, pristup: 29.8.2024.). Što se prvenstveno provodi promotivnim video uradcima koji svijetu prikazuju ljepote Andaluzije uz slogan: „**Andalusian Crush**“ (SocialNews Room, <https://socialnewsroom.spain.info/andalucia-launches-new-tourism-campaign>, pristup: 29.8.2024.)

Osobna prodaja i usluge u turizmu kao promotivna turistička aktivnost Andaluzije odnose se na različite sajmove, turističke agencije i promotivne događaje u kojima se komunicira izravno s potencijalnim turistima, pružajući informacije i uvjeravajući ih u prednosti posjeta ovoj regiji. Jedan od primjera je projekt mreže od 16 turističkih ureda smještenih na ključnim lokacijama u svih osam pokrajina koji pružaju turistima informacije i promotivne materijale, dok se istovremeno provodi modernizacija i obnova imidža kako bi se prilagodili novim zahtjevima putnika (TurismoregiondeMurcia, https://www.turismoregiondemurcia.es/es/red_oficinas_de_turismo/, pristup: 29.8.2024.).

Što se tiče promotivnih turističkih aktivnosti unapređenja prodaje i odnosa s javnošću, Andaluzija nudi specijalne turističke pakete, popuste i promocije tijekom sezonskih događaja kako bi potaknula kupce na brže donošenje odluka o putovanju. Ujedno, Andaluzija održava snažne odnose s medijima, turističkim organizacijama i lokalnim zajednicama kako bi privukla posjetitelje.

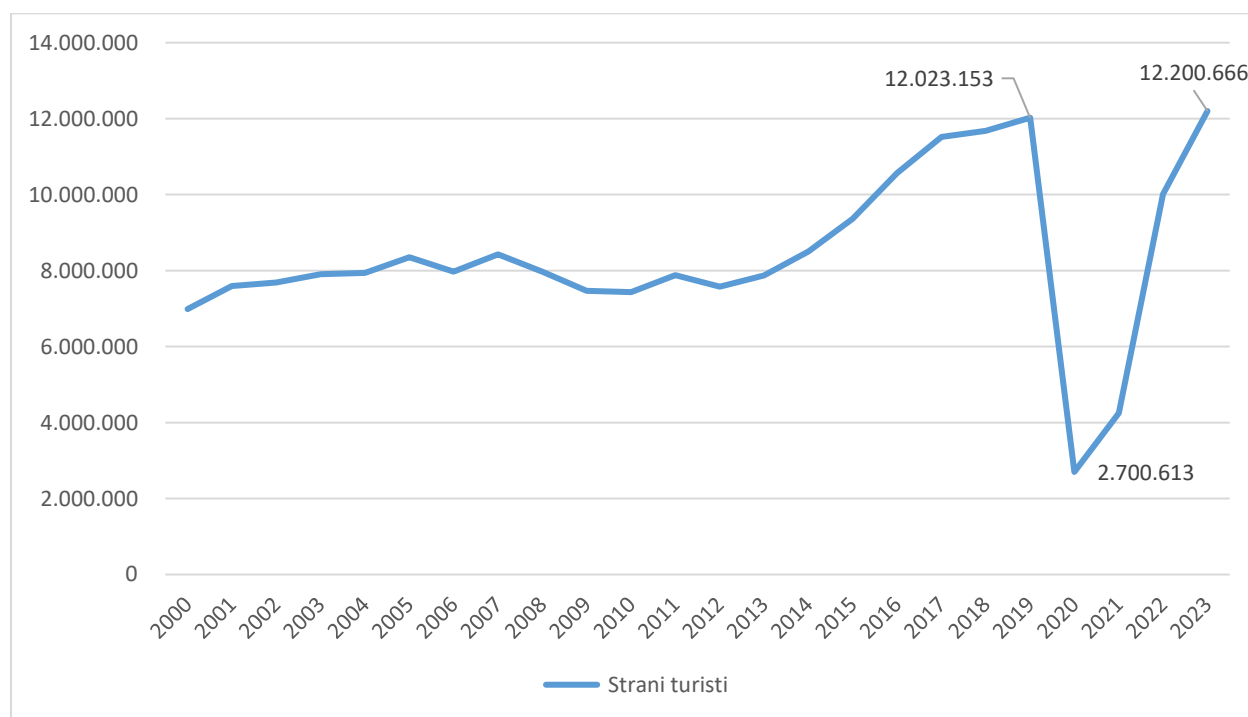
7.1. Analiza turističkih dolazaka

U ovom poglavlju će se prikazati i prokomentirati službeni podaci Španjolskog nacionalnog instituta za statistiku vezani uz posjećivanje stranih turista u Andaluziji. Na grafikonu 1 nalaze se podaci koji pokazuju koliko je stranih turista posjetilo Andaluziju po godinama. Kao što je vidljivo na grafikonu, prvi podaci su prikupljeni za 2000. godinu i broj turista koji je tada posjetio Andaluziju iznosio je 6.991.973. Broj posjetitelja je u narednih trinaest godina otprilike bio konstantan i nije previše rastao, odnosno pao. Značajan skok u broju posjetitelja stranih

turista dogodio se u razdoblju od 2013. do 2019. godine gdje se broj posjetitelja gotovo udvostručio u usporedbi s 2000. godinom. Prema grafikonu vidimo da je 2019. godina bila rekordna što se dolaska stranih turista tiče, 12.023.153. Kako znamo da je COVID pandemija imala ogromne negativne utjecaje na svjetska tržišta, a posebice na turizam, jasno je da je broj posjetitelja iduće godine drastično pao. Što je vidljivo prema grafikonu, broj posjetitelja pao je na najnižu razinu na svega 2.700.613 stranih posjetitelja. Kako je pandemija dolazila svom kraju, vidimo da se broj turista 2023. godine u potpunosti oporavio te je ujedno i skočio na najveću vrijednost unatrag dvadeset i tri godine.

Grafikon 1. Broj stranih turista prema godinama

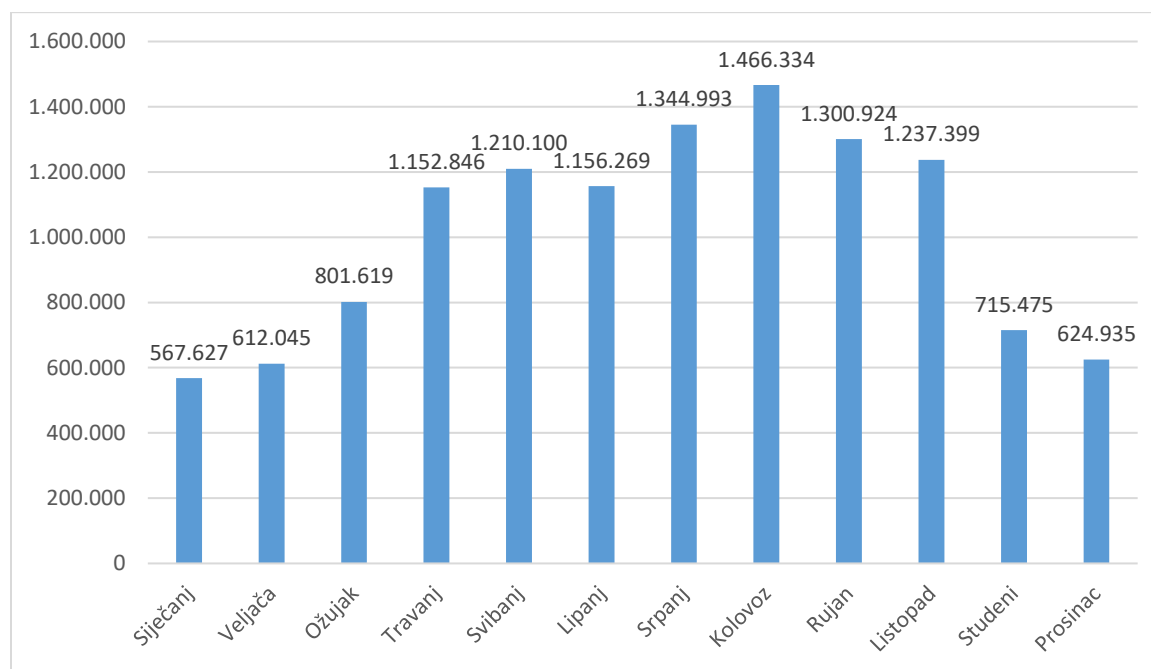
Izvor: vlastita izrada autorice prema podacima s linka:

<https://www.andalucia.com/spain/statistics/tourism.htm>, (pristup: 29.8.2024.)

Na grafikonu 2 prikazani su podaci o broju stranih turista u Andaluziji po mjesecima. Najveći broj dolazaka stranih turista zabilježen je tijekom ljetnih mjeseci, posebno u kolovozu 1.466.334 i srpnju 1.344.993. To sugerira da je ljeto vrhunac turističke sezone u Andaluziji, kada regija privlači najveći broj posjetitelja. Ovo je očekivano s obzirom na to da Andaluzija, sa svojim prekrasnim plažama, bogatom kulturom i živopisnim festivalima, nudi idealne uvjete za ljetni

odmor. Osim ljeta, proljeće također bilježi značajan porast turističkih dolazaka, osobito u svibnju 1.210.100 i travnju 1.152.846. Proletni mjeseci su idealni za posjet Andaluziji zbog ugodnih temperatura, cvjetanja prirode i brojnih kulturnih manifestacija poput Semana Santa, koja privlači mnoge posjetitelje. Najmanji broj dolazaka zabilježen je u zimskim mjesecima, posebno u siječnju 567.627 i prosincu 624.935 turista. Ovo ukazuje na sezonski pad interesa za posjet Andaluziji tijekom zimskog razdoblja, što je uobičajeno za većinu mediteranskih destinacija koje su popularnije tijekom toplijih mjeseci.

Grafikon 2. Broj stranih turista prema mjesecima

Izvor: vlastita izrada autorice prema podacima s linka:

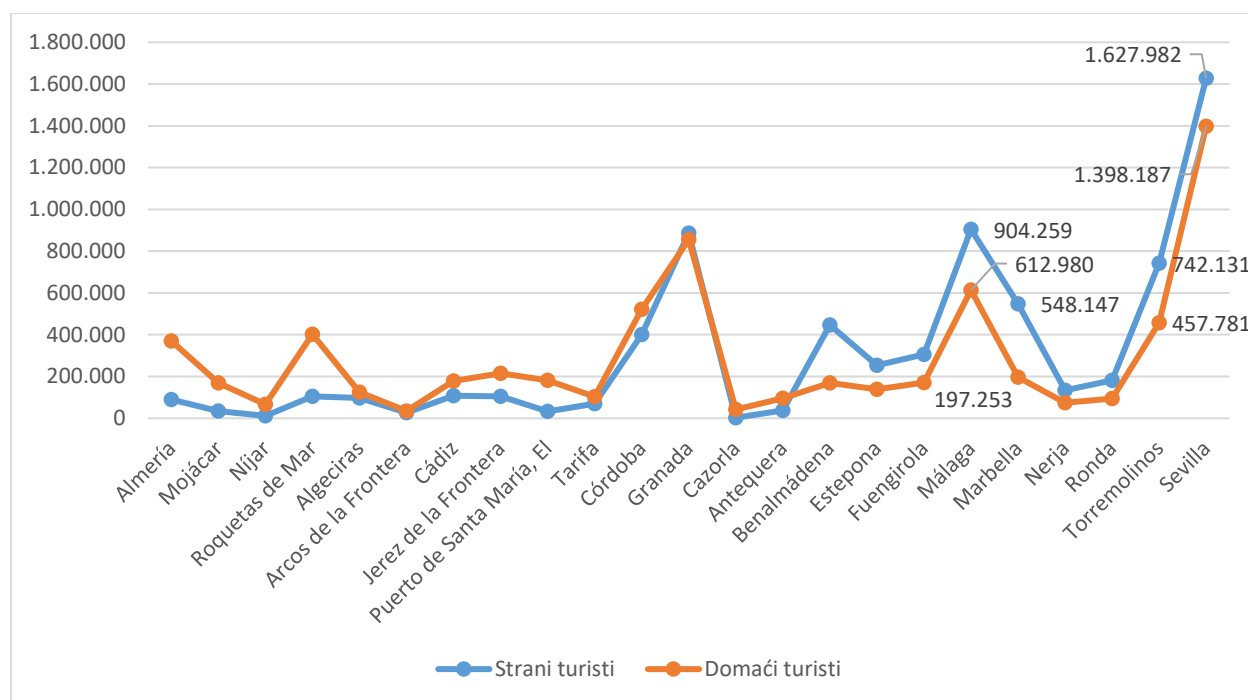
<https://www.andalucia.com/spain/statistics/tourism.htm>, (pristup: 29.8.2004.)

Grafikon broj 3 prikazuje usporedbu domaćih i stranih turista u gradovima Andaluzije u 2023. godini. Plava linija prikazuje strane turiste, a narančasta domaće. Grad Sevilla se ističe kao najposjećenija destinacija, s gotovo jednakim brojem stranih turista od 1.627.982 i domaćih turista kojih je 1.398.187. Ovaj podatak potvrđuje Sevilu kao glavno turističko središte koje privlači posjetitelje iz cijelog svijeta, ali i iz drugih dijelova Španjolske.

Málaga, kao drugi po redu najposjećeniji grad, privlači značajan broj stranih turista, njih 904.259, dok je broj domaćih turista nešto manji 612.980. Ovaj grad pokazuje snažniju privlačnost

za međunarodne posjetitelje, posebno zbog svojih kulturnih znamenitosti i povijesnog značaja. Obalni gradovi poput Marbelle i Torremolinos privlače znatno više stranih turista, njih 548.147 i 742.131 nego domaćih 197.253 i 457.781, što naglašava njihovu privlačnost kao međunarodnih ljetnih destinacija. S druge strane, manji gradovi kao što su Nijar i Cazorla imaju znatno manje brojeke za obje skupine, s time da dominiraju domaći posjetitelji, što sugerira njihov regionalni značaj.

Grafikon 3. Strani i domaći turisti prema gradovima

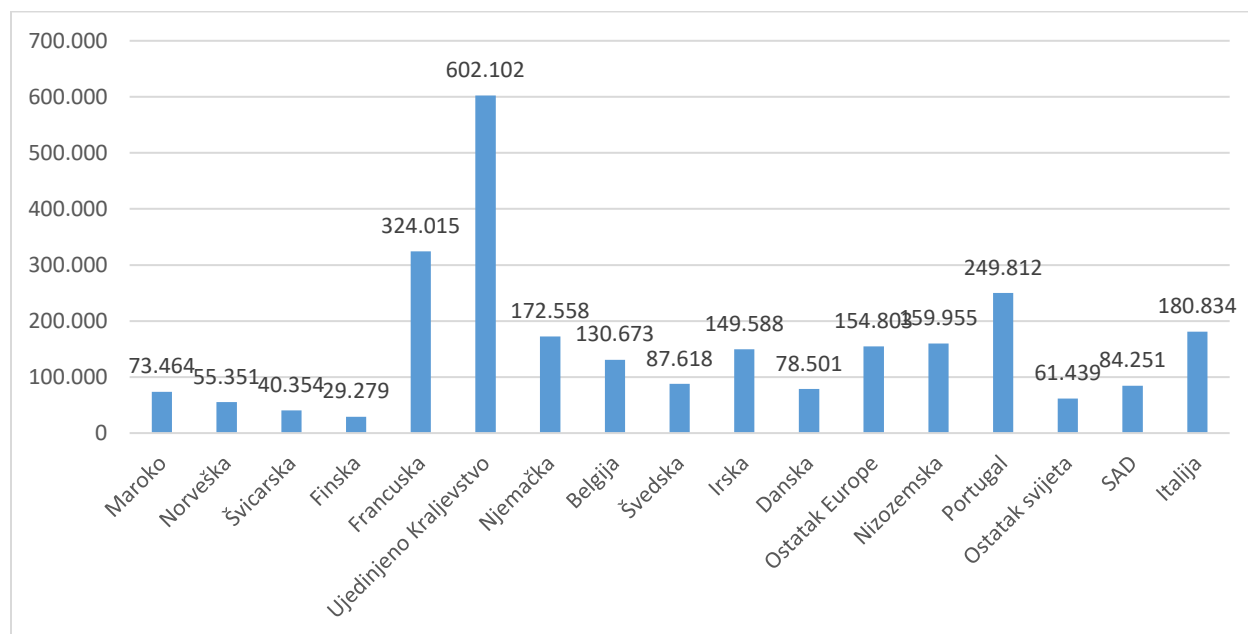

Izvor: vlastita izrada autorice prema podacima s linka:

<https://www.andalucia.com/spain/statistics/tourism.htm>, (pristup: 29.8.2004.)

Grafikon broj 4 nam prikazuje broj posjetitelja prema državama svijeta. U 2023. godini, Ujedinjeno Kraljevstvo ostalo je vodeća zemlja po broju posjetitelja u Andaluziji s 602.102. Francuska i Italija također su zabilježile značajan broj posjeta s 324.015 i 180.834. Maroko, s 73.464 posjetitelja i Norveška s 55.351, pokazuju nešto manji, ali ipak značajan udio u ukupnom broju dolazaka. Ovi podaci potvrđuju važnost europskih zemalja kao glavnih izvora turizma za Andaluziju.

Grafikon 4. Broja posjetitelja prema državama

Izvor: vlastita izrada autorice prema podacima s linka:

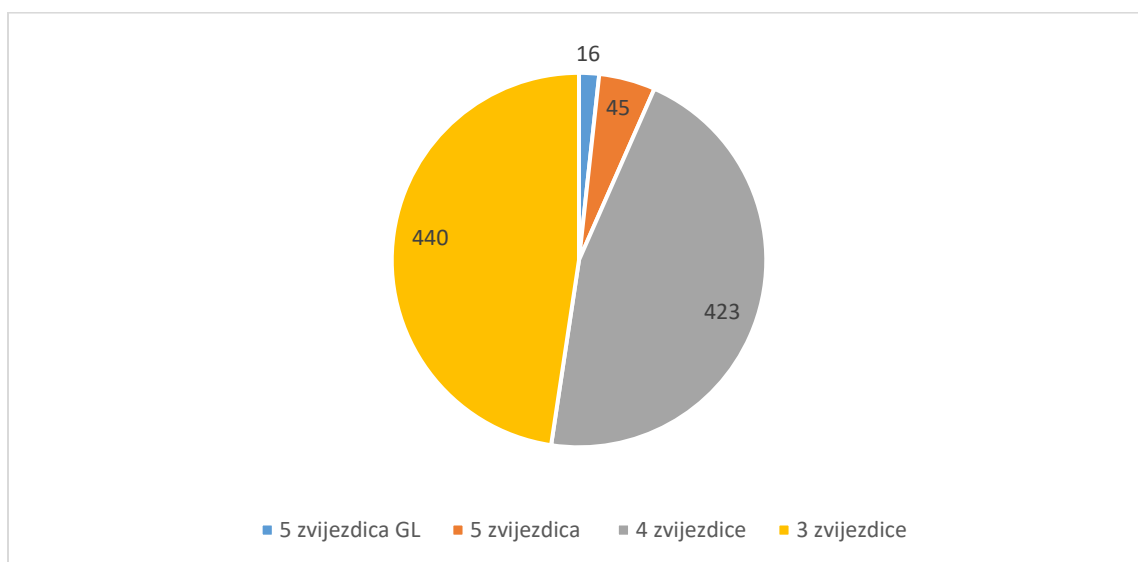
<https://www.andalucia.com/spain/statistics/tourism.htm>, (pristup: 29.8.2004.)

7.2. Struktura smještajnih kapaciteta

Andaluzija, kao jedna od najpopularnijih turističkih destinacija u Španjolskoj, nudi širok raspon smještajnih kapaciteta koji zadovoljavaju različite potrebe i preferencije posjetitelja. Ova regija obiluje luksuznim hotelima, boutique smještajem, apartmanima, kao i autentičnim ruralnim kućama koje pružaju jedinstven doživljaj boravka u prirodi. U većim gradovima poput Seville, Málaga i Granade, posjetitelji mogu birati između prestižnih hotela s pet zvjezdica, smještenih u povijesnim zgradama koje kombiniraju tradicionalnu andaluzijsku arhitekturu s modernim luksuzom. Hoteli poput Hotel Alfonso XIII u Sevilli, Gran Hotel Miramar u Málaga, te Parador de Granada unutar Alhambre nude visoku razinu usluge i smještaja, istovremeno pružajući gostima neposredan pristup glavnim kulturnim znamenitostima. Osim luksuznog smještaja, Andaluzija nudi i raznolike opcije za putnike s manjim budžetom. Apartmani i hosteli, posebno u turističkim središtima kao što su Costa del Sol i Costa de la Luz, pružaju udobnost i pristupačnost, idealne za obitelji i mlade putnike. Mnogi od ovih objekata smješteni su blizu plaža, što omogućava lako uživanje u moru i suncu (Trip Advisor, <https://www.tripadvisor.com/Hotels-g187428-Andalucia-Hotels.html>, pristup: 29.8.2024.).

Kako strani turisti najviše koriste hotele kako bi boravili u Andaluziji, grafikon broj 5 nam prikazuje koji je omjer luksuznih i onih manje luksuznih hotela. Kao što vidimo na grafikonu, najviše prevladavaju oni hoteli koji imaju tri i četiri zvjezdice. Daleko manji broj hotela je s pet zvjezdica njih 61, od kojih 16 njih pripada kategoriji Grand Luxury.

Grafikon 5. Zvjezdice hotela

Izvor: vlastita izrada autorice prema podacima s linka: <https://www.andalucia.com/hotels/star-system>, (pristup: 29.8.2024.)

Smještajni kapaciteti u Andaluziji značajno se razlikuju ovisno o regiji. U većim gradovima i obalnim mjestima dominiraju hoteli i apartmani, koji pružaju raznovrsne opcije za turiste. S druge strane, u unutrašnjosti, posebno u nacionalnim parkovima poput Sierra Nevade i Doñane, prevladava ruralni smještaj i eko-hoteli, koji su savršeno uklopljeni u prirodno okruženje. Ove vrste smještaja omogućuju autentičan doživljaj boravka u prirodi, uz lokalnu kuhinju i brojne aktivnosti na otvorenom. U planinskim područjima, kao što je Sierra Nevada, planinske kolibe i hosteli čest su izbor među planinarima i ljubiteljima prirode (Isabella N., Gregor K. i sur., 2019, str.296).

8. ISTRAŽIVANJE PREPOZNATLJIVOSTI ANDALUZIJE KAO TURISTIČKE DESTINACIJE

U okviru ovog istraživanja cilj je pružiti dublje razumijevanje turističkog sektora u regiji. Fokus je stavljen na analizu turističkih preferencija, navika i demografskih karakteristika posjetitelja iz Republike Hrvatske. Istraživanje koristi opisni pristup kako bi se identificirali ključni faktori koji utječu na percepciju Andaluzije kao turističke destinacije. Poseban naglasak stavljen je na sezonske varijacije u posjetama te razinu svijesti o turističkoj ponudi ove regije među različitim dobnim skupinama i profilima posjetitelja.

8.1. Metodologija istraživanja

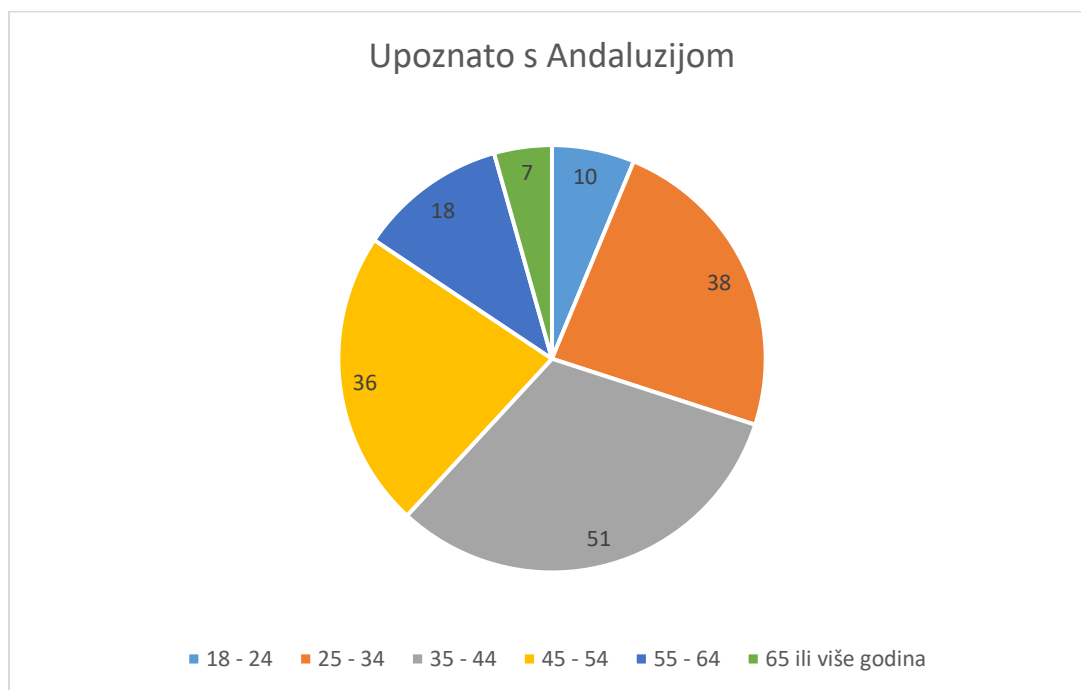
Kao što je već navedeno, ovo istraživanje je opisno istraživanje. Podaci su prikupljeni putem online ankete na namjernom uzorku od 238 ispitanika. Anketa je dizajnirana kako bi obuhvatila ključne aspekte turističkog iskustva u ovoj regiji. Ciljevi koji su se namjeravali postići anketom su prije svega dubinska analiza turističkog sektora Andaluzije. Također, anketa je namijenjena prikupljanju i analizi podataka o broju turista koji posjećuju Andaluziju, njihovim demografskim karakteristikama, razlozima posjeta te stupnju svijesti o turističkoj ponudi regije. Jedan od ciljeva je također analiziranje sezonskih varijacija u posjetima.

Opisno istraživanje nam je omogućilo uvid u preferencije ispitanika pomoću rješavanja online anketnog upitnika. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 5. svibnja do 19. kolovoza, gdje je anketa objavljena u raznim Facebook grupama koje se baziraju na putovanjima i iskustvima stečenim na istim. Kao što je već navedeno, ispitano je 238 ispitanika. Nakon što je prikupljena zadovoljavajuća količina podataka, oni su dalje obrađeni u Microsoft Office Excelu, iz kojeg proizlaze grafovi koji su naknadno prikazani.

8.2. Demografska analiza podataka

Prvi dio analize fokusira se na demografske karakteristike ispitanika, uključujući spol, dobnu skupinu i stupanj obrazovanja. U navedenim grafovima vidimo rezultate tih faktora. Na grafičkom prikazu 6 prikazana je koja dobná skupina je najviše upoznata s Andaluzijom.

Grafikon 6. Prepoznatljivost Andaluzije prema dobnoj granici

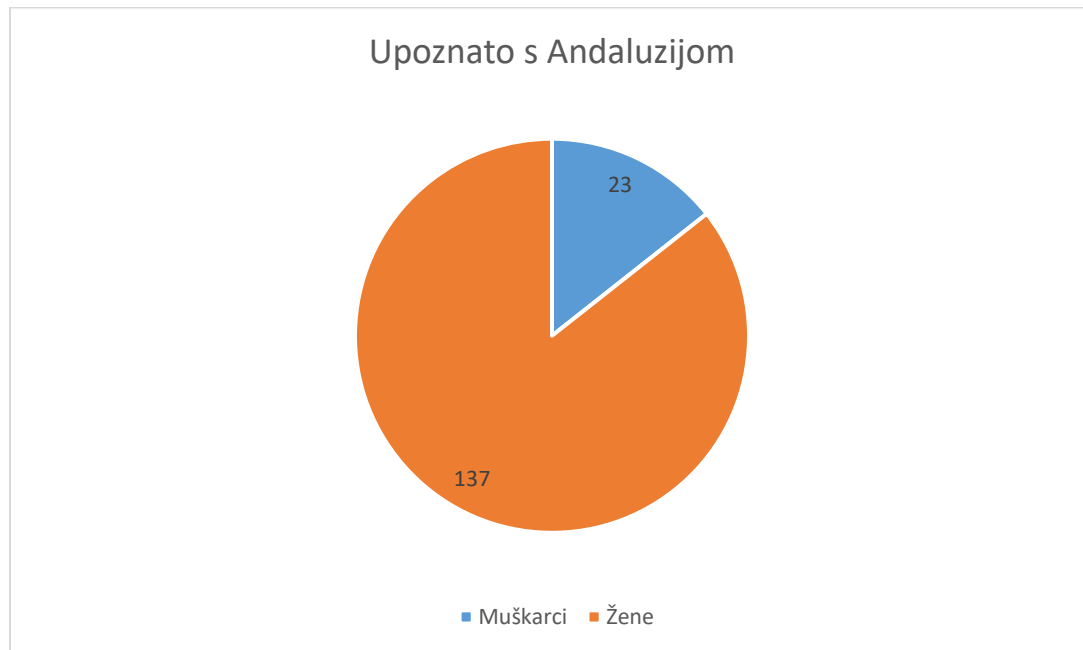

Izvor: Autorica rada, 2024.

Iz navedenog grafikona vidimo da je najveći dio ispitanika koji je upoznat s Andaluzijom kao turističkom destinacijom onaj u dobi od 35 do 44 godine i u dobi od 25 do 34 godine, dok su ispitanici koji su u dobi od 65 godina ili stariji najmanje poznati. Navedeni rezultati su, s jedne strane, očekivani, jer je Andaluzija relativno daleko geografski udaljena od nas, te uzimajući u obzir da mlađe generacije više koriste internet kao izvor informacija i način planiranja svojih putovanja, logično je da starije generacije nisu toliko upoznate s Andaluzijom. Ujedno vidimo da ispitanici u dobi od 18 do 24 godine su također manje poznati s Andaluzijom kao turističkom destinacijom što se može svesti na činjenicu da mladi koji stupaju tek u radni staž si ne mogu priuštiti daleka putovanja pa tako niti ne razmišljaju se informirati o njima.

Ako uzmemo u obzir spol i upoznatost s Andaluzijom kao turističkom destinacijom, dolazimo do zaključka da je više žena upoznato s Andaluzijom kao turističkom destinacijom. U većini slučajeva žene su te koje više vole putovati, a ako uzmemo u obzir da je kod parova većinom žena ta koja planira putovanje i da je Španjolska pomalo romantična zemlja, jasno je da su one bolje upoznate. Što je i vidljivo iz grafičkog prikaza 7. Graf nam pokazuje da su od 160 ispitanika koji su poznati s Andaluzijom njih 137 žene, što je gotovo šest puta više.

Grafikon 7. Prepoznatljivost Andaluzije prema spolu

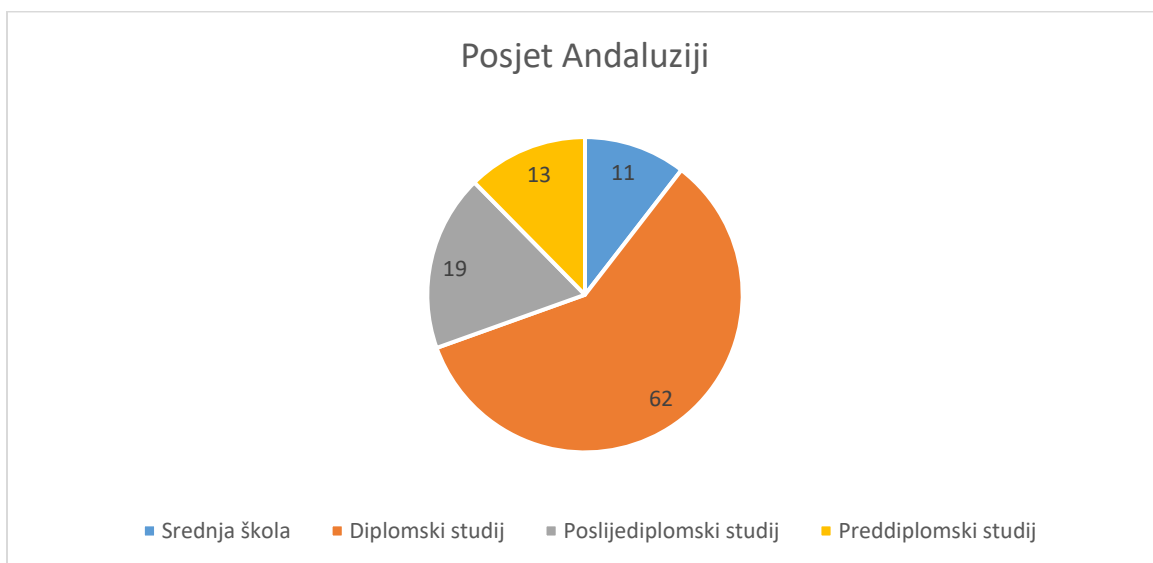

Izvor: Autorica rada, 2024.

Putovanje u tako popularne i udaljene destinacije može biti financijski vrlo izazovno. Tako podaci iz sljedećeg grafikona prikazuju da je najveći broj ispitanika koji je posjetio Andaluziju visoko obrazovan, konkretno oni s diplomskim i poslijediplomskim studijem. Ispitanici s višim stupnjem obrazovanja također i više zarađuju i u većini slučajeva imaju više vremena za takva udaljena putovanja. Rezultati mogu biti veći za tu skupinu ljudi ne samo zbog financijskog stanja nego i zbog činjenice da su možda sudjelovali na nekim seminarima u Andaluziji ili dodatnim obrazovanjima.

Grafikon 8. Posjet Andaluziji prema stupnju obrazovanja

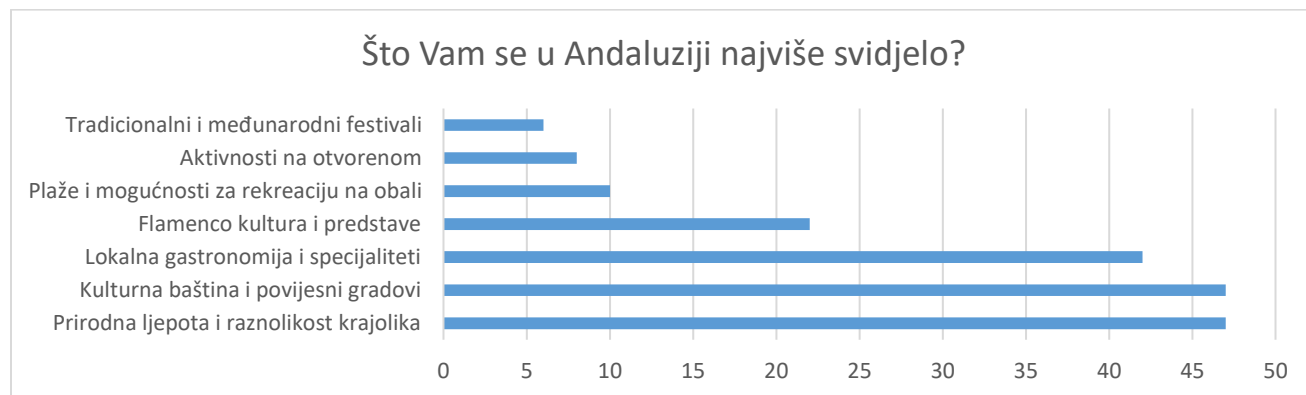

Izvor: Autorica rada, 2024.

8.3. Analiza turističkih znamenitosti Andaluzije

Nadalje slijedi analiza podataka koji su karakteristični za turizam Andaluzije. U obzir će se uzeti podaci koji opisuju što se ispitanicima najviše svidjelo u posjetu Andaluziji, kao i koji su smještaj ispitanici najviše koristili. Na sljedećem grafikonu prikazano je što se ispitanicima najviše svidjelo na ljetovanju u Andaluziji. Rezultati istraživanja pokazuju da su se ispitanicima najviše svidjeli kulturna baština i povijest grada, prirodne ljepote i raznolikost krajolika kao i lokalna gastronomija.

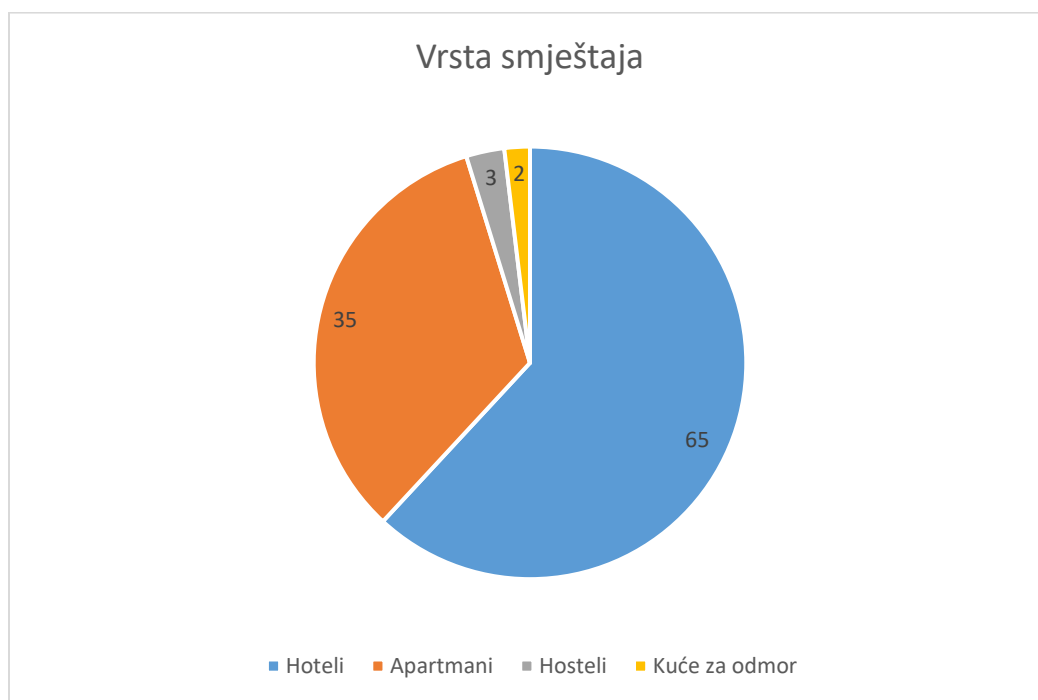
Grafikon 9. Najpopularnije u Andaluziji

Izvor: Autorica rada, 2024.

Tijekom boravka u Andaluziji ispitanici su najviše koristili hotele i apartmane kao smještaj, a najmanje hostele ili kuće za odmor što je vidljivo iz grafičkog prikaza 10. Rezultati su logični jer većina ispitanika putuje preko turističkih agencija na tako daleka putovanja, a one obično u svojoj ponudi nude hotele zbog većeg broja gostiju koji dolaze u isto vrijeme.

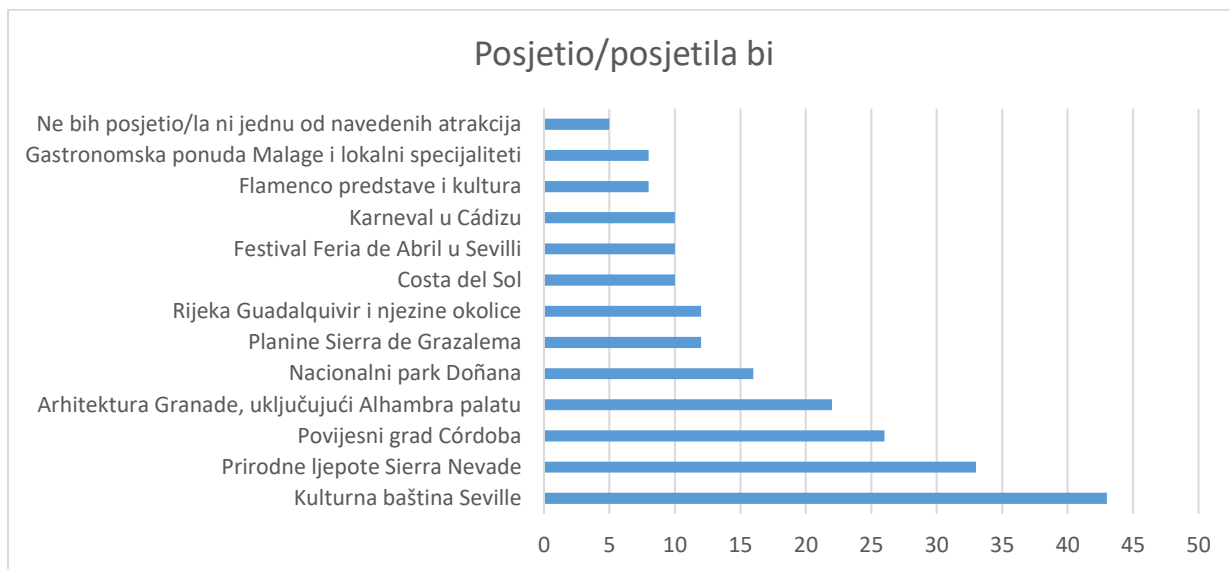
Grafikon 10. Vrsta korištenih smještaja

Izvor: Autorica rada, 2024.

Na pitanja koje od destinacija u Andaluziji bi ispitanici voljeli najviše posjetiti, ispitanicima je najzanimljivije razmatranje prirodnih ljepota Sierra Nevade i kulturne baštine Seville, što je vidljivo iz grafičkog prikaza 11.

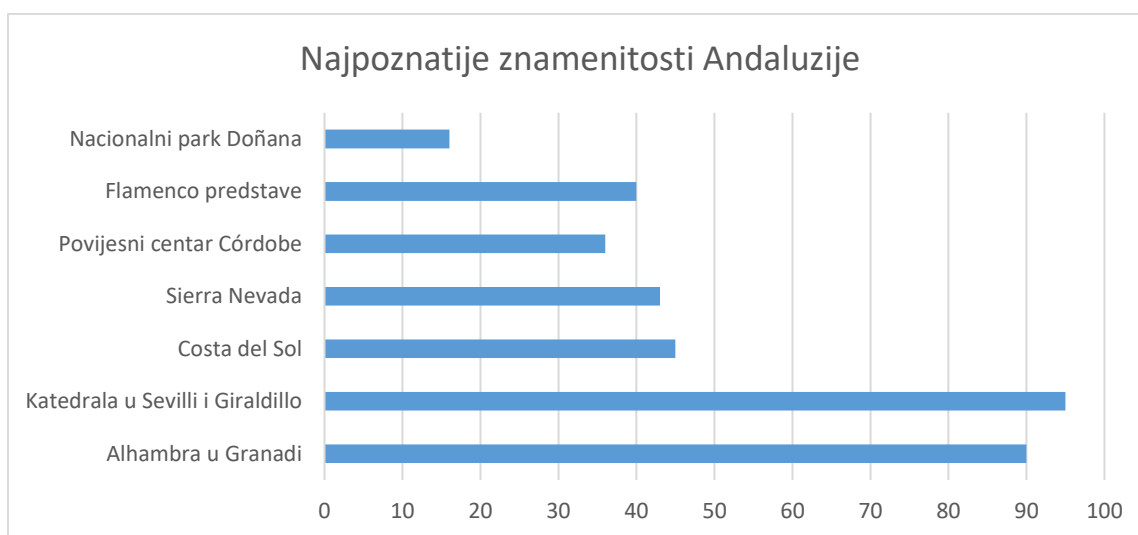
Grafikon 11. Najzanimljivije atrakcije Andaluzije.

Izvor: Autorica rada, 2024.

Ako pitamo ispitanike koje znamenitosti Andaluzije smatraju najpoznatijima, dolazimo do zaključka da su najpoznatije znamenitost Katedrala u Seville i Giralddillo, dok je Nacionalni park Doñana manje poznat. Što nam prikazuje grafikon 12.

Grafikon 12. Najpoznatije znamenitosti Andaluzije

Izvor: Autorica rada, 2024.

ZAKLJUČAK

Analiza turističkih resursa i podataka o turističkim dolascima u Andaluziju jasno pokazuje da ova regija zauzima posebno mjesto na turističkoj mapi Španjolske i Europe. Njena izuzetno bogata kulturno-povijesna baština, obuhvaćena spomenicima svjetske klase kao što su Alhambra u Granadi, Mezquita u Córdoba i Real Alcázar u Sevilli, čini je neizostavnom destinacijom za ljubitelje povijesti i kulture. Prirodne ljepote, uključujući Nacionalni park Doñana, planinski masiv Sierra Nevada i slikovite obalne regije poput Costa del Sol i Costa de la Luz, dodatno doprinose njenoj atraktivnosti, omogućujući posjetiteljima da uživaju u raznolikim krajolicima i ekosustavima. Povećanje broja turista u Andaluziji, posebno nakon pandemije COVID-19, svjedoči o njenoj otpornosti i sposobnosti da se prilagodi novim okolnostima. Regija je uspješno obnovila svoj turistički sektor, vraćajući se na, pa čak i premašujući, prethodne razine posjeta. Sezonska analiza pokazuje da su ljetni mjeseci, osobito srpanj i kolovoz, najpopularniji među turistima, dok proljetni mjeseci također bilježe značajan broj dolazaka zahvaljujući blagoj klimi i kulturnim događanjima. Istraživanje provedeno među posjetiteljima iz Republike Hrvatske pokazalo je da su prirodne ljepote i kulturna baština najvažniji motivi za posjet Andaluziji. Posebno se ističe interes za posjet planinama Sierra Nevada i povijesnim lokalitetima u Sevilli. Andaluzija je destinacija s izuzetnim potencijalom za daljnji razvoj turizma. Njeno bogatstvo prirodnih i kulturnih resursa, kombinirano s učinkovitim promotivnim strategijama, omogućava ovoj regiji da privuče širok spektar posjetitelja, od ljubitelja povijesti i kulture do onih koji traže avanture u prirodi.

IZJAVA O AUTORSTVU**MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU****Bana Josipa Jelačića 22/a, Čakovec****IZJAVA O AUTORSTVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, internetskih i drugih izvora) bez pravilnog citiranja. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom i nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, LUCIJA HIRŽIN (ime i

prezime studenta) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću,

izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog rada pod naslovom

TURISTIČKI RESURSI ANDALUZIJE

te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

Lucija Hiržin
(vlastoručni potpis)

LITERATURA

1. Andalucía, Costa del Sol, <https://www.andalucia.org/en/sun-and-beaches/costa-del-sol> (Datum pristupa: 6.8.2024.)
2. Andalucía, Doñana, <https://www.andalucia.org/en/natural-spaces-donana-2> (Datum pristupa: 5.8.2024.)
3. Andalucía, Jerez de la Frontera, <https://www.andalucia.com/cities/jerez.htm> (Datum pristupa: 7.8.2024.)
4. Andalucía, La aldea de El Rocío, <https://www.andalucia.org/es/conoce-andalucia/artes-cultura-y-tradiciones/el-rocio/la-aldea-de-el-rocio> (Datum pristupa: 5.8.2024.)
5. Andalucía, Sierra Nevada National Park, <https://www.andalucia.com/environment/protect/sierra-nevada.htm> (Datum pristupa: 6.8.2024.)
6. Ayling Sotogrande, La Semana Santa en Andalucía, <https://www.aylingsotogrande.com/holy-week-es.html> (Datum pristupa 28.8.2024.)
7. Britannica, Alhambra: fortress, Granada, Spain, <https://www.britannica.com/topic/Alhambra-fortress-Granada-Spain> (Datum pristupa: 28.8.2024.)
8. Dr. sc. Deša Karamegmedović (2021), Kulturna baština kao sastavnica marketinga destinacije, Mostar.
9. Espacar, Gastronomy of the Costa del Sol, <https://www.espacar.com/news-and-offers/gastronomy-of-the-costa-del-sol> (Datum pristupa: 7.8.2024.)
10. Francisco Garcia N. i Cipriano Marin C (2006), Doñana: Water and Biosphere, Organismo Autónomo Parques Nacionales, Ministerio de Medio Ambiente, Madrid.
11. Gabriel Blanca (2001), Flora amenazada y endémica de Sierra Nevada, Granada
12. Hrvatska enciklopedija (2013), Andaluzija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andaluzija> (Datum pristupa: 5.8.2024.)
13. International Union for Conservation of Nature (1978), Categories, objectives and criteria for protected areas, Switzerland
14. Isabella N., Gregor K. i suradnici (2019), Andalucía, Lonely planet
15. Jadran Antolović (2008), Očuvajmo kulturnu baštinu : vodič za pripremu i provedbu projekata očuvanja kulturnih dobara, Zagreb: Hadrian.

16. Junta de Andalucia (2024), Palacio del Acebrón, https://www.juntadeandalucia.es/medioambiente/portal/web/ventanadelvisitante/detalle-buscador-mapa/-/asset_publisher/JlBxh2qB3NwR/content/palacio-del-acebr%C3%93n/255035 (Datum pristupa: 5.8.2024.)
17. Lonely planet, Real Alcázar, <https://www.lonelyplanet.com/spain/seville/catedral-and-barrio-de-santa-cruz/attractions/real-alcazar/a/poi-sig/411802/1342919> (Datum pristupa: 28.7.2024)
18. Lynnette McCurdy (2022), Seville and Andalucia, London : Dorling Kindersley Limited
19. Nayan K., Anuroop S. (2022), Spain, London : Dorling Kindersley Limited
20. Ninotchka D. Bennahum (2024), Flamenco, <https://www.britannica.com/art/flamenco> (Datum pristupa 28.8.2024.)
21. Prof. dr. Josip Senečić (1998), Promocija u turizmu, Zagreb.
22. Prof. dr. Miljenko Bilen (2006), Turizam i prostor: ekonomsko-geografski aspekti turističke valorizacije prostora u turizmu, veleučilište u Karlovcu, Karlovac
23. Social news room (2023), Andalucia launches new tourism campaign, <https://socialnewsroom.spain.info/andalucia-launches-new-tourism-campaign/> (Datum pristupa 29.8.2024.)
24. Spain.info, Feria de Abril, <https://www.spain.info/es/agenda/feria-abril/> (Datum pristupa 28.8.2024.)
25. Spainwise, Cadiz City, <https://spainwise.net/locations/cadiz-2/> (Datum pristupa: 7.8.2024.)
26. Turismo Andaluz, Promoción y comunicación, <https://www.turismoandaluz.com/promocion-y-comunicacion> (Datum pristupa 29.8.2024.)
27. Turismo de Cordoba, La Mezquita-Catedral, <https://www.turismodecordoba.org/mezquita-catedral#> (Datum pristupa: 28.8.2024.)
28. Vicente Rodriguez (2024), Geography, <https://www.britannica.com/place/Andalusia-region-Spain> (Datum pristupa: 5.8.2024.)
29. Visit Costa del Sol, Nerja, <https://www.visitcostadelsol.com/destinations/villages-of-the-axarquia/nerja-p9911> (Datum pristupa: 7.8.2024.)

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. Andaluzija	4
Slika 2. Donana Parque Nacional	6
Slika 3. Sierra Nevada.....	10
Slika 4. Sierra de las Nieves	12
Slika 5. Costa del Sol	15
Slika 6. Malaga	16
Slika 7. Pećina Nerja.....	18
Slika 8. Costa de Luz	20
Slika 9. Alhambra.....	24
Slika 10. Mezquita katedrala.....	26
Slika 11. Real Alcázar	27

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj stranih turista prema godinama	32
Grafikon 2. Broj stranih turista prema mjesecima	33
Grafikon 3. Strani i domaći turisti prema gradovima	34
Grafikon 4. Broja posjetitelja prema državama	35
Grafikon 5. Zvezdice hotela.....	36
Grafikon 6. Prepoznatljivost Andaluzije prema dobnoj granici.....	38
Grafikon 7. Prepoznatljivost Andaluzije prema spolu	39
Grafikon 8. Posjet Andaluziji prema stupnju obrazovanja	40
Grafikon 9. Najpopularnije u Andaluziji	40
Grafikon 10. Vrsta korištenih smještaja	41
Grafikon 11. Najzanimljivije atrakcije Andaluzije.	42
Grafikon 12. Najpoznatije znamenitosti Andaluzije.....	42

PRILOZI

Prilažu se slike anketnog upita koji je korišten za provedbu istraživanja, zajedno s poveznicom.

Dostupan na: <https://forms.gle/L84AwfcVzUZ3GNGW7>

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

Poštovani,

Ljubazno Vas molim da odvojite nekoliko minuta za popunjavanje ovog anketnog upitnika pod nazivom "Turistički resursi Andaluzije."

Istraživanje provodi Lucija Hiržin, studentica treće godine preddiplomskog studija na Međimurskom veleučilištu, isključivo u svrhu izrade završnog rada.

Upitnik je potpuno anonim i za njegovo popunjavanje trebat će Vam oko 10-ak minuta.

Vaše sudjelovanje pomoći će u prikupljanju korisnih podataka o turističkom sektoru Andaluzije, koji će uvelike biti od pomoći pri izradi završnog rada.

Unaprijed zahvaljujem na Vašem odvojenom vremenu!

* Indicates required question

1. 1. Spol: *

Mark only one oval.

Muški

Ženski

2. 2. Dobna skupina: *

Mark only one oval.

18 - 24

25 - 34

35 - 44

45 - 54

55 - 64

65 ili više godina

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

3. 3. Stupanj obrazovanja: *

Mark only one oval.

- Osnovna škola
- Srednja škola
- Preddiplomski studij
- Diplomski studij
- Poslijediplomski studij

4. 4. Županija: *

---

5. 5. Koliko često putujete izvan svog mjesta boravka u svrhu odmora ili turističkih posjeta? *

Mark only one oval.

- Jednom godišnje
- Dva puta godišnje
- Tri puta godišnje
- Četiri ili više puta godišnje

6. 6. Koliko dana obično provodite na odmoru? *

Mark only one oval.

- 1-3 dana
- 4-7 dana
- 8-14 dana
- Više od 14 dana

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

7. 7. Koja destinacija je Vaš uobičajeni prvi izbor za odmor? *

Mark only one oval.

- Zemlje EU
- Hrvatska
- Amerika
- Afrika
- Azija
- Australija

8. 8. Koji faktori najviše utječu na Vaš izbor destinacije za odmor? (molim Vas, izaberite do 3 odgovora) *

Check all that apply.

- Cijena putovanja i troškovi boravka
- Ljepota i atraktivnost destinacije
- Kulturološka i povijesna zanimljivost destinacije
- Aktivnosti i atrakcije dostupne na destinaciji
- Sigurnost destinacije
- Specifične aktivnosti ili interesi (npr. sport, avantura, wellness, gastronomija)
- Preporuke prijatelja, obitelji ili drugih putnika
- Lokacija i udaljenost od doma
- Vremenski uvjeti i sezonske promjene
- Other: _____

9. 9. Jeste li upoznati s Andaluzijom kao turističkom destinacijom? *

Mark only one oval.

- Da Skip to question 10
- Ne Skip to question 12

Andaluzijom kao turističkom destinacijom

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

10. 10. Ukoliko ste odgovorili na prethodno pitanje "Da", kako ste saznali za Andaluziju kao turističku destinaciju?

Mark only one oval.

- Putem internet pretraživanja
- Preporuka prijatelja ili obitelji
- Članci u medijima (novine, časopisi)
- Other: _____

11. 11. Ukoliko ste upoznati s Andaluzijom, koji njezini aspekti Vas najviše privlače? (molim Vas, izaberite do 3 odgovora)

Check all that apply.

- Kulturna baština
- Prirodne ljepote
- Gastronomija
- Festivali i događanja
- Mogućnosti za aktivni turizam
- Other: _____

Posjet Andaluziji

12. 12. Jeste li ikada posjetili Andaluziju? *

Mark only one oval.

- Da   *Skip to question 13*
- Ne   *Skip to question 17*

Andaluzija

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

13. 13. Ukoliko ste odgovorili na prethodno pitanje "Da", što Vam se na putovanju u Andaluziju najviše sviđjelo? (molim Vas, izaberite do 3 odgovora)

Check all that apply.

- Prirodna ljepota i raznolikost krajolika
- Kulturna baština i povijesni gradovi
- Plaže i mogućnosti za rekreaciju na obali
- Aktivnosti na otvorenom
- Lokalna gastronomija i specijaliteti
- Tradicionalni i međunarodni festivali
- Flamenco kultura i predstave
- Nacionalni parkovi i zaštićena prirodna područja
- Susret s lokalnim stanovništvom i gostoprimstvo
- Other: _____

14. 14. Ukoliko ste posjetili, kakvu ste vrstu smještaja koristili tijekom svog boravka u Andaluziji?

Mark only one oval.

- Hotel
- Apartman
- Kuću za odmor
- Hostel
- Other: _____

15. 15. Ukoliko ste posjetili, kako biste ocijenili pristupačnost turističkih atrakcija u Andaluziji?

Mark only one oval.

1   2   3   4   5

Loša: Odlična

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

16. 16. Ukoliko ste posjetili, biste li preporučili posjet Andaluziji svojim prijateljima ili obitelji?

Mark only one oval.

- Preporučio/la bih posjet Andaluziji
 Ne bih preporučio/la posjet Andaluziji

Planiranje posjeta Andaluziji

17. 17. Ukoliko niste, planirate li posjetiti Andaluziju?

Mark only one oval.

- Da *Skip to question 18*
 Ne *Skip to question 22*

Planiranje posjeta Andaluziji

18. 18. Ukoliko ste odgovorili na prethodno pitanje "Da", zašto niste posjetili Andaluziju do sada? (molim Vas, izaberite do 3 odgovora)

Check all that apply.

- Financijska ograničenja
 Nedostatak vremena
 Nisam informiran/a o ponudi
 Preferiram drugačije vrste odmora
 Other: _____

19. 19. Ukoliko biste planirali posjetiti Andaluziju, što bi Vas od navedenog najviše privuklo? (molim Vas, izaberite do 3 odgovora)

Check all that apply.

- Prirodne ljepote i plaže
 Kultura i povijesna mjesta
 Gastronomija
 Festivali i događanja
 Mogućnost aktivnog odmora

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

20. 20. Ukoliko biste otputovali u Andaluziju, u kojem dijelu godine biste najradije posjetili ovu regiju?

Mark only one oval.

Proljeće

Ljeto

Jesen

Zima

21. 21. Ukoliko biste posjetili Andaluziju, kako biste voljeli da je organizirano putovanje?

Mark only one oval.

Samostalno organizirano putovanje

Organizirano putovanje preko turističke agencije

Ocjenivanje Andaluzije

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

22. 22. U nastavku Vas molim da označite slaganje ili neslaganje s navedenim tvrdnjama. *

Mark only one oval per row.

	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem/ niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Prirodni pejzaži Andaluzije su među najljepšima u Europi.	☐	☐	☐	☐	☐
Cijene putovanja u Andaluziju su pristupačne u usporedbi s drugim popularnim europskim destinacijama.	☐	☐	☐	☐	☐
Flamenco kao kulturni izraz nije dovoljno predstavljen izvan Andaluzije.	☐	☐	☐	☐	☐
Festivali i događaji u Andaluziji su ključni za privlačenje međunarodnih turista.	☐	☐	☐	☐	☐

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

23. 23. U nastavku Vas molim da označite slaganje ili neslaganje s navedenim tvrdnjama. *

Mark only one oval per row.

	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem/ niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Andaluzija je mjesto za opuštanje, sunce i plaže.	☐	☐	☐	☐	☐
Andaluzija je mjesto bogate povijesti i aktivnog turizma.	☐	☐	☐	☐	☐

24. 24. Koje biste od sljedećih atrakcija u Andaluziji najviše voljeli posjetiti? (molim * Vas, odaberite do 3 odgovora)

Check all that apply.

- Prirodne ljepote Sierra Nevade
- Kulturna baština Seville
- Povijesni grad Córdoba
- Arhitektura Granade, uključujući Alhambra palatu
- Costa del Sol
- Nacionalni park Doñana
- Planine Sierra de Grazalema
- Rijeka Guadalquivir i njezine okolice
- Flamenco predstave i kultura
- Festival Feria de Abril u Sevilli i karneval u Cádiz
- Gastronomska ponuda Malage i lokalni specijaliteta
- Ne bih posjetio/la ni jednu od navedenih atrakcija

30. 08. 2024. 03:44

Anketni upitnik - turistički resursi Andaluzije

25. 25. Koje atrakcije ili mjesta u Andaluziji smatrate najpoznatijima? (molim Vas, odaberite do 3 odgovora) *

Check all that apply.

- Alhambra u Granadi
- Katedrala u Sevilli i Giralddillo
- Costa del Sol
- Nacionalni park Doñana
- Povijesni centar Córdoba
- Sierra Nevada
- Flamenco predstave
- Other: _____

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms